

ТИМЧАСОВІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

**“ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО
ВИВЧЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В
ХОДІ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ ДЛЯ
ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ
ПІДГОТОВКИ ЗА ПРОГРАМОЮ
ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ ЗА
ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ PSY-PROF”**

ЛИПЕНЬ 2024

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

Для розповсюдження в Збройних Силах України і інших складових сил оборони держави. Виготовлення копій здійснюється з дозволу розробника військової публікації.

Ця військова публікація є першим виданням.

**ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ КИЇВСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО
УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА СПІЛЬНО З
ЦЕНТРАЛЬНИМ УПРАВЛІННЯМ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ**

Прим. № _____

ВП 1-00(160).01(61)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник Центрального управління військової освіти
Генерального штабу Збройних Сил України
полковник

“ 29 ” липня 2024 року
Олександр ВЕРБОВЕНКО

ТИМЧАСОВІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

“ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ В ХОДІ КОНКУРСНОГО ВІДБОРУ ДЛЯ ПРОХОДЖЕННЯ ВІЙСЬКОВОЇ ПІДГОТОВКИ ЗА ПРОГРАМОЮ ПІДГОТОВКИ ОФІЦЕРІВ ЗАПАСУ ІЗ ЗАСТОСУВАННЯМ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ PSY-PROF”

“Військова навчально-методична публікація військовим організаційним структурам щодо проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою військової підготовки офіцерів запасу із застосуванням програмного забезпечення PSY-prof”

ЛИПЕНЬ 2024

ОБМЕЖЕННЯ РОЗПОВСЮДЖЕННЯ:

Для розповсюдження в Збройних Силах України і інших складових сил оборони держави. Виготовлення копій здійснюється з дозволу розробника військової публікації.

Ця військова публікація є першим виданням.

**ВІЙСЬКОВИЙ ІНСТИТУТ КИЇВСЬКОГО
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ ТАРАСА
ШЕВЧЕНКА СПІЛЬНО З ЦЕНТРАЛЬНИМ
УПРАВЛІННЯМ ВІЙСЬКОВОЇ ОСВІТИ
ГЕНЕРАЛЬНОГО ШТАБУ ЗБРОЙНИХ СИЛ**

ПЕРЕДМОВА

Ця навчально-методична публікація “Тимчасові методичні рекомендації “Проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу із застосуванням програмного забезпечення PSY-prof”” (далі – Методичні рекомендації) розроблена робочою групою фахівців Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка спільно з Центральним управлінням військової освіти Генерального штабу Збройних Сил України.

Склад авторського колективу: кандидат психологічних наук майор Катерина КРАВЧЕНКО (керівник розроблення), доктор філософії у галузі “Психологія” майор Ольга ЮРКОВА, полковник Валерій САМОЙЛЕНКО, канд. філософ. наук Ольга СОКОЛІНА, Дмитро НАСЄДКІН (розробник програмного забезпечення).

Ці Тимчасові методичні рекомендації передбачені для застосування тільки Міністерством оборони України, Збройними Силами України та Державною спеціальною службою транспорту. Вони можуть бути застосовані в установах, закладах та організаціях усіх форм власності, що здійснюють проведення професійно-психологічного відбору громадян України на військову службу. Міністерство оборони України, Збройні Сили України та Державна спеціальна служба транспорту не несуть відповідальності за наслідки застосування цього тренувального навчально-методичного матеріалу не за призначенням.

Ці Методичні рекомендації розроблені з метою відпрацювання ефективного механізму якісного відбору вмотивованих та здатних в ході здобуття тактичного рівня військової освіти до опанування військово-професійними та військово-спеціальними компетентностями, обов’язками для типових первинних посад осіб офіцерського складу, громадян України, які виявили бажання навчатися за програмою підготовки офіцерів запасу.

Апробацію положень цих Методичних рекомендацій передбачено здійснити починаючи з вересня 2024 року по грудень 2025 року. В подальшому, за необхідності, передбачається здійснити його доопрацювання (внесення змін та доповнень), враховуючи отримані зауваження, пропозиції до змісту та структури від заінтересованих військових організаційних структур Міністерства оборони України, ЗС України та Державної спеціальної служби транспорту і видати оновлений варіант Методичних рекомендацій.

Усі питання, що стосуються цих Методичних рекомендацій, надсилати до Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка за адресою: 03189, м. Київ, вул. Юлії Здановської 81, ТКМ “Седо-М” – індекс 508. Для отримання відповіді на практичні питання і надання консультацій, що стосуються положень цих Методичних рекомендацій звертатися до фахівців Військового інституту КНУ імені Тараса Шевченка:

керівник розроблення – 096 342 56 79.

ЗМІСТ

	ПЕРЕДМОВА	2
	ВСТУП	4
1	ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ (ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ) ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ PSY-prof	6
1.1	Загальні положення щодо проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу за допомогою програмного забезпечення PSY-prof	6
1.2	Інструкція щодо використання програмного забезпечення PSY-prof	9
2	МЕТОДИКИ, ЩО увійшли в ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ PSY-prof (Блок 5)	18
2.1	Блок 5. Кандидати для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу.	18
2.1.1	Методика 5.1.1. Опитувальник “Стилi мислення” (Р. Бремсон, А. Харісон, адаптовано А. Алексєєвим).	18
2.1.2	Методика 5.1.2. Методика виявлення комунікативних та організаторських здібностей “КОЗ-2” (В. Синявський, Б. Федоришин).	24
2.1.3	Методика 5.1.3. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація “НПН-А”” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко)	29
2.1.4	Методика 5.1.4. Короткий орієнтовний тест “КОТ” (В. Бузін, Е. Вандерлік)	41
2.2	Підблок 5. 2. Кандидати для опанування ВСК на фаховому курсі тактичного рівня L-1В.	48
Додатки:		
1	Бланк для проведення методики Опитувальник “Стилi мислення” (Р. Бремсон, А. Харісон)	49
2	Бланк для проведення методики виявлення комунікативних та організаторських здібностей “КОЗ-2”	53
3	Бланк реєстрації кінцевих результатів кандидатів для навчання на базовому курсі тактичного рівня L-1А	54
	ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ	55
	ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ	57
	ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ	58
	ДЛЯ ЗАМІТОК	60

ВСТУП

Психологічне вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу регламентовано наступними нормативно-правовими актами та керівними документами: Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 №48 “Про затвердження Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу” (зі змінами) (посилання а); Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1410 (зі змінами – від 30.12.2022 № 1490) “Про трансформацію системи військової освіти” (посилання б); Наказ Міністерства оборони України від 14.12.2015 № 719/1289 (зі змінами – від 25.10.2021 №331/1125) “Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу” (посилання в). Професійний психологічний відбір громадян для навчання за програмою підготовки офіцерів запасу здійснюється відповідно до вимог Інструкції з організації та проведення професійного психологічного відбору кандидатів на навчання у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів, затвердженої наказом Міністра оборони України від 09 липня 2009 року № 355, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 22 вересня 2009 року за № 893/16909 (посилання г).

Ураховуючи те, що сам процес проведення та обробки даних під час психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою військової підготовки офіцерів запасу (у т.ч. проведення професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України) є досить об’ємним, виникла необхідність його максимально оптимізувати. Однією зі спроб такої оптимізації стало створення програмного забезпечення для проведення професійно-психологічного відбору та автоматизації первинної обробки отриманих даних під кодовою назвою “PSY-prof”.

Програмне забезпечення PSY-prof було розроблене фахівцями Військового інституту Київського національного університету імені Тараса Шевченка у межах науково-дослідної роботи “Обґрунтування комплексу заходів щодо професійно-психологічного відбору громадян України до Збройних Сил України”, шифр “Результат”, № держреєстрації 0122U000685 у 2022 році та затверджене у вигляді військової публікації ВП 1-00(160).250 “Методичні рекомендації “Проведення професійно-психологічного відбору із застосуванням програмного забезпечення PSY-prof”” (посилання д).

На вимогу Центрального управління військової освіти Генерального штабу Збройних Сил України було проведено удосконалення програмного забезпечення PSY-prof для забезпечення потреб психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу та здобуття тактичного рівня військової освіти шляхом опанування військово-професійних компетентностей (далі – ВПК) та військово-спеціальних компетентностей

(далі – ВСК), визначених Професійними стандартами офіцера тактичного рівня та освітніми програмами курсів професійної військової освіти базового (L-1A) та фахового (L-1B) курсів тактичного рівня.

У запропонованій навчально-методичній публікації надані методичні рекомендації по роботі з програмним забезпеченням PSY-prof під час проведення зазначених вище заходів психологічного вивчення.

У *першому розділі* розкриваються загальні положення програмного забезпечення PSY-prof, загальні рекомендації щодо проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу (а саме психологічного вивчення кандидатів для опанування ВПК та ВСК, визначених базовим (L-1A) та фаховим (L-1B) курсами тактичного рівня) за допомогою програмного забезпечення PSY-prof та детальна інструкція щодо його використання.

У *другому розділі* представлені методики, які увійшли до Блоку 5 програмного забезпечення PSY-prof, а також Бланк реєстрації кінцевих результатів кандидатів для опанування ВПК на базовому курсі тактичного рівня L-1A.

Методичні рекомендації призначені для проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу, а саме опанування ВПК та ВСК, визначених базовим (L-1A) та фаховим (L-1B) курсами професійної військової освіти тактичного рівня.

1. ПРОВЕДЕННЯ ПСИХОЛОГІЧНОГО ВИВЧЕННЯ (ПРОФЕСІЙНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО ВІДБОРУ) ЗА ДОПОМОГОЮ ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ PSY-PROF

1.1. Загальні положення

1.1.1. Програмне забезпечення PSY-prof призначене для проведення заходів професійно-психологічного відбору (а саме психологічного вивчення) громадян у Збройних Силах України.

1.1.2. Використання програмного забезпечення PSY-prof можливе на різних етапах проведення професійно-психологічного відбору, а саме у ТЦК та СП, у військових частинах та під час психологічного вивчення кандидатів в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу.

1.1.3. Структура програмного забезпечення PSY-prof складається з п'яти блоків, до яких входять наступні психологічні методики (рисунок 1):

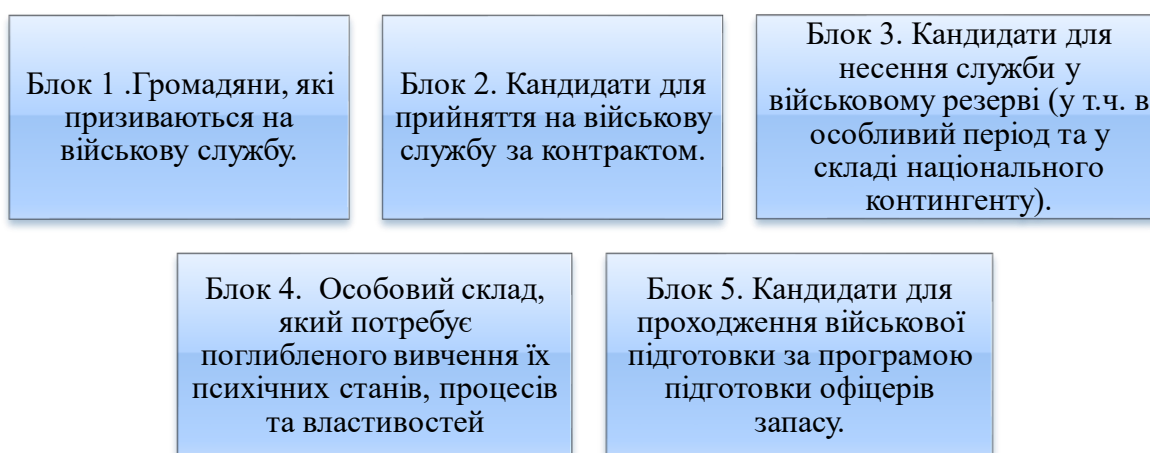

Рисунок 1 – структура програмного забезпечення PSY-prof.

1.1.4 Розглянемо більш детально запропоновану структуру програмного забезпечення PSY-prof та методики, які увійшли у її блоки.

Блок 1. Громадяни, які призиваються на військову службу: Методика 1.1. Тест “Розумові здібності” (Є. Потапчук); Методика 1.2. Шкала прогресивних матриць (Дж. Равен); Методика 1.3. Експрес-опитувальник “Дезадаптивність”

(І. Приходько); Методика 1.4. Експрес-опитувальник “Коротка шкала стійкості”.

Блок 2. Кандидати для прийняття на військову службу за контрактом.

Підблок 2.1. Кандидати для прийняття на військову службу за контрактом осіб рядового, сержантського та старшинського складу, які не проходили військову службу: Методика 2.1.1. Шкала прогресивних матриць (Дж. Равен); Методика 2.1.2. “S-тест”; Методика 2.1.3. Методика дослідження особливостей мислення “МДОМ-2” (модифікація тесту структури інтелекту Р. Амтхауера); Методика 2.1.4. Експрес-методика визначення професійної мотивації (К. Замфір); Методика 2.1.5. Багаторівневий особистісний опитувальник “Адаптивність 165” (А. Маклаков); Методика 2.1.6. Методика вивчення схильності особистості до агресивної поведінки (А. Басс, А. Даркі, адаптація А. Осницького); Методика 2.1.7. П'ятифакторний опитувальник особистості TIPI (Р. Маккрей, П. Коста).

Підблок 2.2. Кандидати для прийняття на військову службу за контрактом осіб рядового, сержантського та старшинського складу, які проходили військову службу: Методика 2.2.1. Шкала прогресивних матриць (Дж. Равен); Методика 2.2.2. “S-тест”; Методика 2.2.3. Методика дослідження особливостей мислення “МДОМ-2” (модифікація тесту структури інтелекту Р. Амтхауера); Методика 2.2.4. Експрес-методика визначення професійної мотивації (К. Замфір); Методика 2.2.5. Багаторівневий особистісний опитувальник “Адаптивність 200” (А. Маклаков); Методика 2.2.6. Методика вивчення схильності особистості до агресивної поведінки (А. Басс, А. Даркі, адаптація А. Осницького); Методика 2.2.7. П'ятифакторний опитувальник особистості TIPI (Р. Маккрей, П. Коста).

Підблок 2.3. Кандидати для прийняття на військову службу за контрактом осіб офіцерського складу: Методика 2.3.1. Багаторівневий особистісний опитувальник “Адаптивність 200” (А. Маклаков); Методика 2.3.2. Методика виявлення комунікативних та організаторських схильностей “КОЗ-2” (В. Синявський, Б. Федоришин); Методика 2.3.3. “S-тест” (автор); Методика 2.3.4. Експрес-методика визначення професійної мотивації (К. Замфір).

Блок 3. Кандидати для несення служби у військовому резерві (у т.ч. в особливий період та у складі національного контингенту).

Підблок 3.1. Кандидати на проходження служби у військовому резерві: Методика 3.1.1. Експрес-опитувальник “Деадаптивність” (І. Приходько); Методика 3.1.2. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація НПН-А” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко).

Підблок 3.2. Особи офіцерського складу за призовом: Методика 3.2.1. Методика виявлення комунікативних та організаторських схильностей “КОЗ-2” (В. Синявський, Б. Федоришин); Методика 3.2.2. Багаторівневий особистісний опитувальник “Адаптивність 165” (А. Маклаков).

Підблок 3.3. Військовозобов'язані за призовом під час мобілізації на особливий період: Методика 3.3.1. Багаторівневий особистісний опитувальник “Адаптивність 200” (А. Маклаков).

Підблок 3.4. Військовозобов'язані за призовом із числа резервістів в особливий період: Методика 3.4.1. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація НППН-А” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко).

Підблок 3.5. Кандидати для участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного контингенту і національного персоналу: Методика 3.5.1. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація НППН-А” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко)

Блок 4. Особовий склад, який потребує поглибленого вивчення їх психічних станів, процесів та властивостей: Методика 4.1. Методика Eysenck Personality Inventory – “ЕРІ” (Г.Айзенк); Методика 4.2. Методика “Конструктивний малюнок людини із геометричних фігур” (А. Ліблін); Методика 4.3. Методика діагностики самооцінки психічних станів (адаптований варіант методики Г.Айзенка); Методика 4.4. Методика виявлення військовослужбовців, потенційно здатних залишити частину “СЗЧ – 4”; Методика 4.5. Методика визначення акцентуацій характеру (К. Леонгард, адаптація Г. Шмішек); Методика 4.6. Опитувальник структури темпераменту “ОСТ” (В. Русалов); Методика 4.7. Діагностика лідерських здібностей (Є. Жаріков, Є. Крушельницький); Методика 4.8. Тип поведінкової активності (Л. Вассерман, Н. Гуменюк); Методика 4.9. Методика діагностики рівня суб'єктивного контролю “РСК” (Дж. Роттер, адаптація НДІ ім. В. Бехтерева); Методика 4.10. Методика діагностики ступеня готовності до ризику (Г. Шуберт).

Блок 5. Кандидати для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу.

Підблок 5.1. Кандидати для опанування ВПК на базовому курсі тактичного рівня L-1А: 5.1.1. Опитувальник “Стилі мислення” (Р. Бремсон, А. Харісон, адаптована А. Алексєєвим); 5.1.2. Методика виявлення комунікативних та організаторських схильностей “КОЗ-2” (В. Синявський, Б. Федоришин); 5.1.3. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація “НППН-А”” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко); 5.1.4. Короткий орієнтовний тест “КОТ” (В. Бузін, Е. Вандерлік).

Підблок 5.2. Кандидати для опанування ВСК на фаховому курсі тактичного рівня L-1В.

1.1.5. Для проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу (а саме психологічного вивчення кандидатів для опанування ВПК та ВСК, визначених базовим (L-1А) та фаховим (L-1В) курсами тактичного рівня) необхідно використовувати блок 5 зазначеного програмного забезпечення.

1.1.6. Перед тим як почати роботу з PSY-prof, уповноваженій особі необхідно провести інструктаж громадян, які будуть проходити тестування:

нагадати, що вони проходять психологічне вивчення, метою подальшої рекомендації їх до навчання за програмою підготовки офіцерів запасу (а саме опанування ВПК та ВСК, визначених базовим (L-1A) та фаховим (L-1B) курсами тактичного рівня);

мотивувати щодо надання достовірних відповідей;

уважно читати інструкції та одразу задавати питання, якщо такі виникнуть, щодо проходження тестових методик;

не чіпати кнопку “Esc”, оскільки вона припинить проходження тестування.

1.1.7. Відповідальна особа, яка проводить тестування, повинна проконтролювати, щоб респонденти правильно написали свої особисті дані на першому екрані програмного забезпечення та **обов’язково поставили відмітку “0”** у визначеній графі (від цього залежить формат збереження даних).

1.1.8. Наступним кроком буде обирання необхідного блоку (підблоку) та проходження самих методик.

1.1.9. Слід зазначити, що Блок 5 (як і Блок 2 та Блок 3) має розгалужену систему та містить підблоки.

Блок 5. Кандидати для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу.

Підблок 5.1. Кандидати для опанування ВПК на базовому курсі тактичного рівня L-1A.

Підблок 5.2. Кандидати для опанування ВСК на фаховому курсі тактичного рівня L-1B.

1.1.10. Слід нагадати про те, що відповідальна особа за проведення тестування (психолог) несе особисту відповідальність за правильність проведення професійно-психологічного відбору (психологічного вивчення), наданої інтерпретації та зроблених висновків.

1.1.11. Після завершення тестування усі результати будуть збережені в папку, назва якої буде відображати П.І.Б. респондента та містити окремі текстові документи по кожній методиці. У цих текстових документах буде висвітлена назва методики, шкали, які в неї входять, отримані результати та коротка інтерпретація. З більш розширеною інтерпретацією методик, що увійшли в дане програмне забезпечення, можна ознайомитися в цьому методичному посібнику (Див. розділ 2).

1.2. Інструкція щодо використання програмного забезпечення PSY-prof

1.2.1. Встановлення програмного забезпечення PSY-prof на робочий комп’ютер не створює жодних труднощів, оскільки для цього необхідно просто

скопіювати папку з програмним забезпеченням з електронного носія. Слід звернути увагу на те, що папку з програмним забезпеченням необхідно копіювати повністю, а не окремі файли з неї.

1.2.2. Незважаючи на автоматизацію процесу проведення психологічного вивчення за допомогою програмного забезпечення, тестування у будь-якому разі повинне відбуватися під керівництвом психолога.

1.2.3. PSY-prof дозволяє після введення обов'язкових даних респондента (прізвище, ім'я та по батькові, дата народження) та при необхідності додаткових (військове звання, підрозділ) (рисунк 2), обрати призначені для проходження блок (рисунк 3), підблок (рисунк 4) і методику (рисунк 5). Після чого, ознайомившись з інструкцією (рисунк 5), розпочати проходження тесту.

Громадяни, які проходять навчання за програмою підготовки офіцерів запасу у графі “військове звання” пишуть “слухач”, а у графі “підрозділ” - “номер навчальної групи”.

Введіть данні особи, що проходить опитування:
(* – поля, обов'язкові для заповнення)

*Прізвище Кравченко	*Військове звання Капітан
*Ім'я Катерина	Підрозділ НДЦ ВІКНУ
*По-батькові Олексіївна	Відмітка 0
*Дата народження ДД ММ РРРР 25 03 1988	Стать: ☐ чоловіча ☒ жіноча
ВИЙТИ	Далі

Розробник: науково-дослідний центр Військового інституту
Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Рисунк 2 – перше вікно для вказування особистих даних

1.2.4. На першому екрані окрім зазначених вище полів для заповнення, пропонується ще одне – “Відмітка”. Спеціальна позначка у цьому полі відповідає за різновид збереження отриманої інформації. Подробиці щодо заповнення цієї комірки будуть наведені нижче при обговоренні особливостей збереження інформації при завершенні тестування.

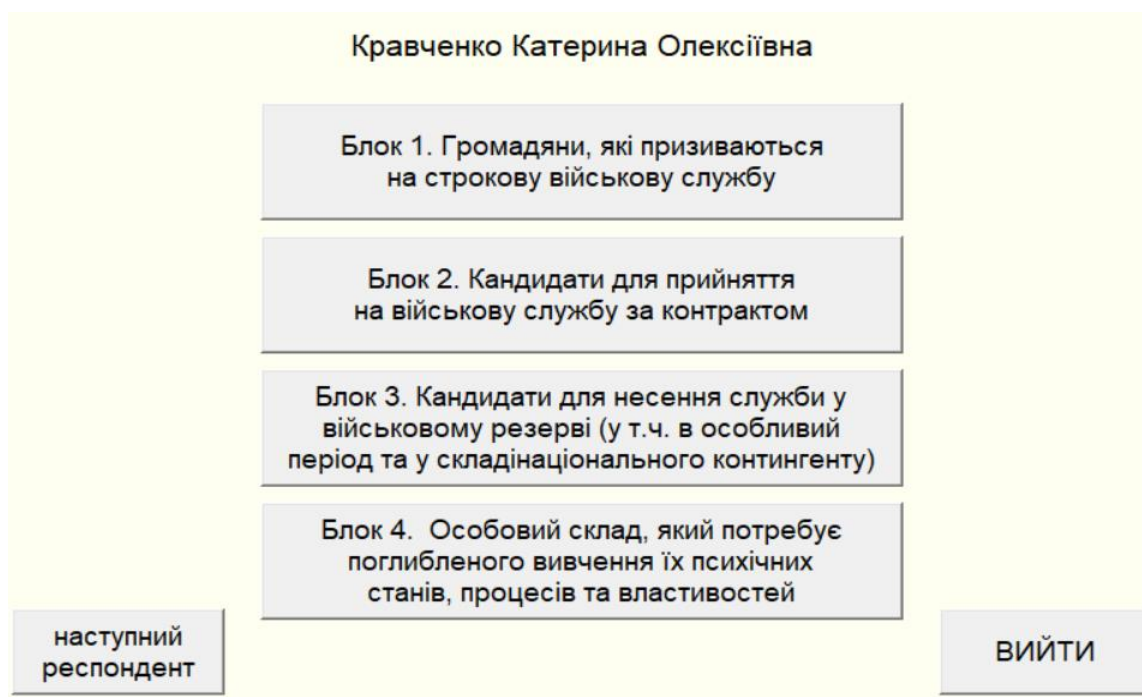

Рисунок 3 – блоки, які входять до програмного забезпечення PSY-prof

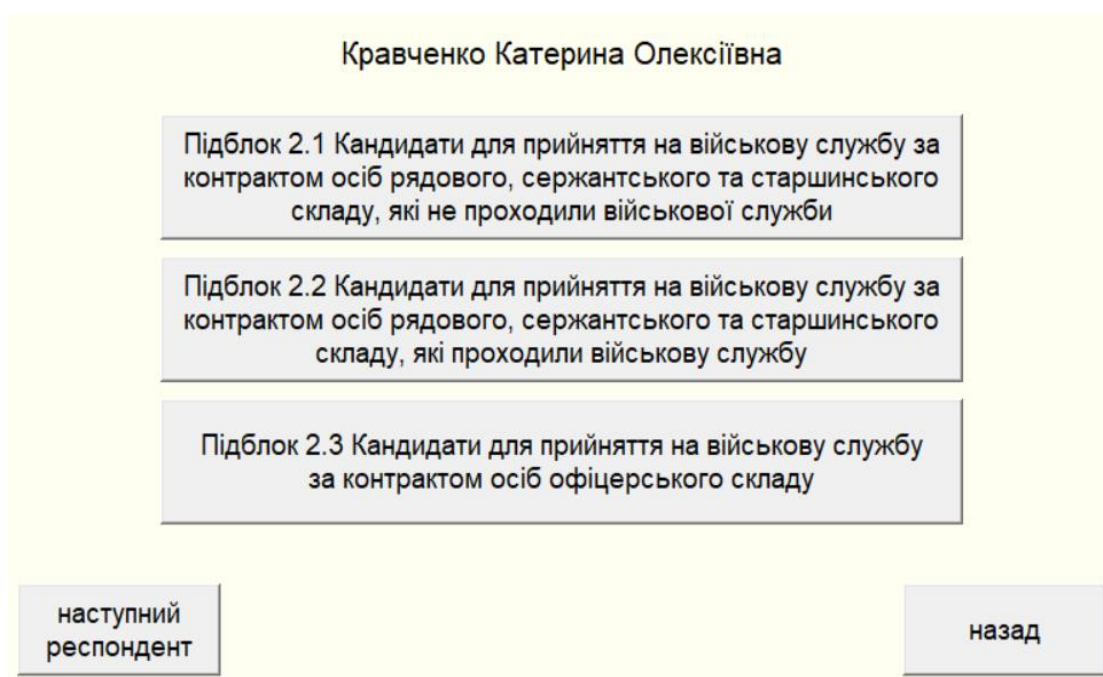

Рисунок 4 – Підблоки діагностичних методик, які входять до програмного забезпечення PSY-prof

1.2.5. Кнопка “Назад” повертає респондента до переліку блоків (підблоків) програмного забезпечення. Кнопка “Наступний респондент” дає можливість повернутися до вікна для внесення даних про іншого респондента (рисунок 2).

1.2.6. З метою нерозповсюдження інформації щодо методик, за якими проходять тестування респонденти, було прийняте рішення не висвітлювати назви методик на загальному інтерфейсі, а показати просто перелік методик. Загальний перелік методик, які увійшли до програмного забезпечення наведений у п. 1.1.3 цього розділу, а детальний опис методик, які увійшли до Блоку 5 буде наведено у розділі II “Методики, що увійшли в програмне забезпечення PSY-prof (Блок 5)”.

1.2.7. Слід звернути увагу, у методичних рекомендаціях (розділ II) спочатку буде наведений порядковий номер, згідно вимог щодо оформлення військових публікацій, а потім “Методика №”. Цей номер і буде відображати зазначену методику в програмному забезпеченні.

Рисунок 5 – Методики, що входять до кожного блоку програмного забезпечення (Блок 5, підблок 5.1)

1.2.8. Перед початком проходження методики респонденту буде запропоновано ознайомитися з інструкцією (рисунок 6).

Інструкція:

Вам пропонується відповісти на 40 запитань. Уважно читайте ці запитання, оцініть надані твердження, виходячи із того в якому ступені вони відображують Ваш стан, привласніть їм відповідні бали :

- стан "дуже мені підходить" - 2 бали;
- стан "не дуже мені підходить" - 1 бал;
- стан "зовсім мені не підходить" - 0 балів.

Пам'ятайте, що тут немає "поганих" і "хороших" відповідей.
Відповісти необхідно на всі запитання, будьте відверті.

розпочати

Рисунок 6 – Вікно з висвітленою інструкцією перед початком проходження методики (методика 5.1.1)

1.2.9. У процесі опитування респонденту на світлому фоні у повноекранному режимі послідовно демонструються питання тесту (одне за раз) і варіанти відповіді на нього, а також клавіші для навігації між завданнями ("Попереднє", "Наступне") (рисунок 7).

Під час проходження методики є можливість за допомогою кнопок навігації повертатися до вже пройдених питань та корегувати відповіді. Це передбачено на випадок механічної помилки респондента при відмічанні обраного варіанту.

1.2.10. У разі спроби респондента перейти до наступного завдання без надання відповіді, демонструється повідомлення із закликом обрати відповідь з наступним поверненням до поточного завдання.

1.2.11. Після одержання відповідей на всі завдання за даною методикою можна завершити і перейти до обрання наступної методики. При натисканні кнопки "Завершити" програма повертається до вікна з вибором методик за обраним блоком.

Не відчуваю в собі впевненості.

☐ дуже мені підходить

☐ не дуже мені підходить

☐ зовсім мені не підходить

попереднє

наступне

Рисунок 7 – Вікно з висвітленим питанням

1.2.12. У разі передчасного припинення респондентом виконання тесту результати програмою не фіксуються і ніяк не оброблюються – опитування необхідно розпочинати знову (мається на увазі методику, яка не пройдена до кінця).

На противагу до цього, якщо методикою передбачено обмеження тривалості тесту (Короткий орієнтовний тест “КОТ” (В. Бузін, Е. Вандерлик), Шкала прогресивних матриць (Дж. Равен), “S-тест”, Методика дослідження особливостей мислення “МДОМ-2” (модифікація тесту структури інтелекту Р. Амтхауера), Тест “Розумові здібності” (Є. Потапчук)), тоді в момент спливання відведеного часу програма автоматично завершує опитування з фіксацією вже наданих відповідей.

1.2.13. Після завершення тестування за окремою методикою, всі остаточні відповіді респондента фіксуються та обробляються автоматично відповідно до вимог конкретної методики.

1.2.14. Отримані результати зберігаються у вигляді текстового файлу в особистій папці респондента (яка створюється автоматично) із зазначенням номеру і назви методики, а також дати і часу проходження тестування (таким чином, за необхідності можливе повторне проходження одним респондентом даного тесту) (рисунки 8 – 10). Результати досліджень зберігаються у папці “results”. За необхідністю її можна перемістити у будь-яку зручну папку. Папка “results” створюється автоматично після проходження тестування першим респондентом.

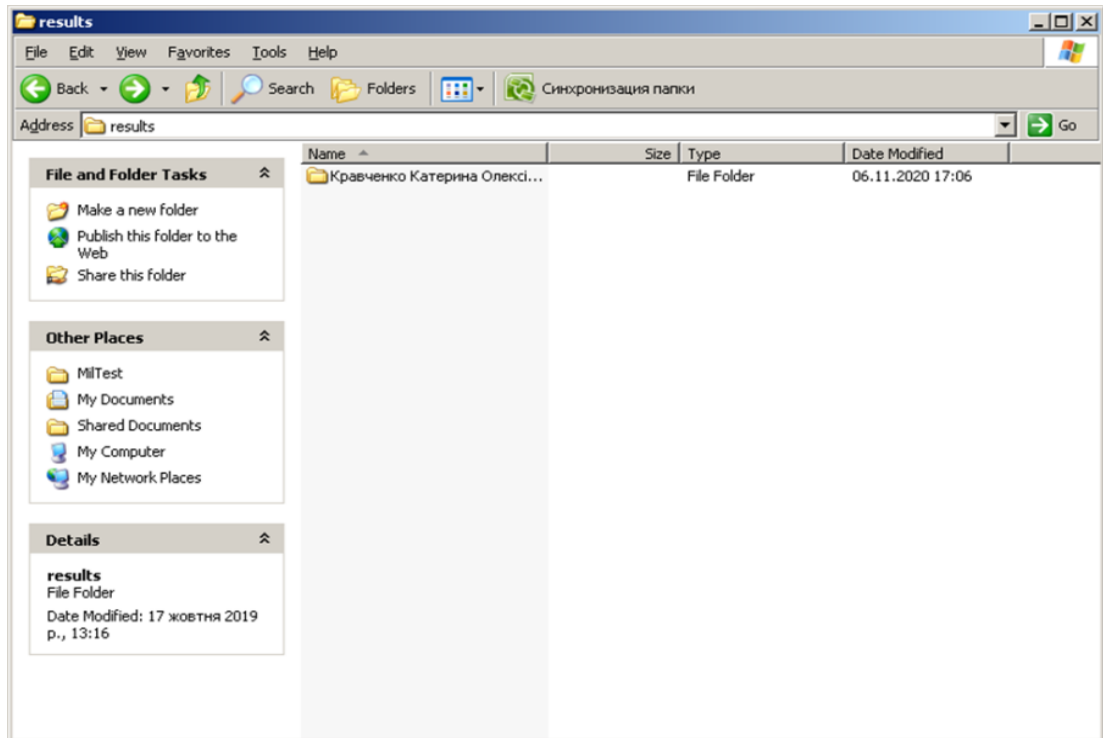

Рисунок 8 – Збереження папки з ім'ям респондента

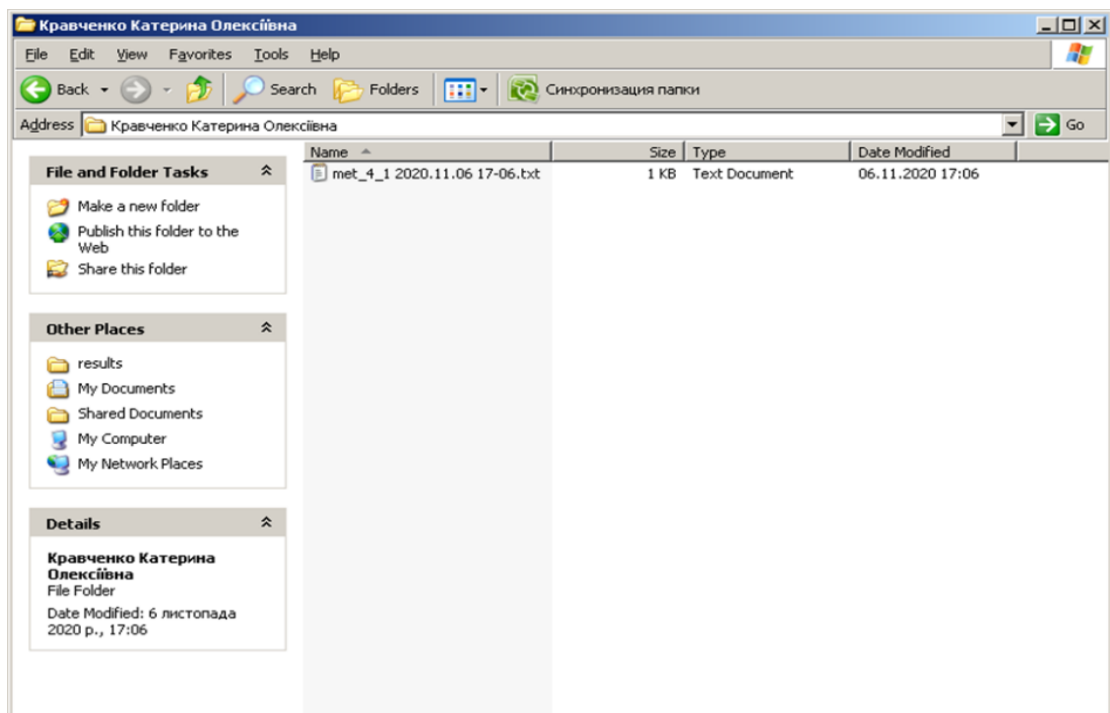

Рисунок 9 – Збереження текстового файлу з результатами респондента з зазначенням методики, дати та часу проведення дослідження

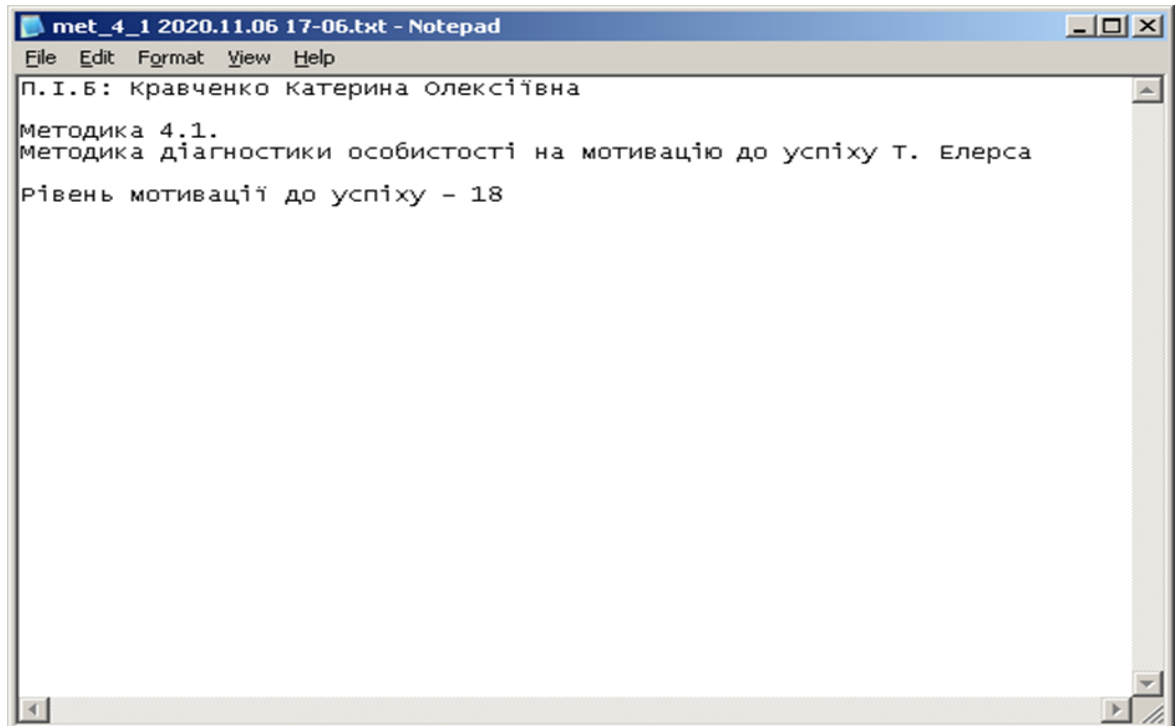

Рисунок 10 – Висвітлення результатів за обраною методикою програмного забезпечення PSY-prof

1.2.15. Оскільки результати психологічного вивчення буде бачити лише психолог, було прийняте рішення зазначити назву методики та шкали, що до неї входять. Усі результати одного респондента будуть зберігатися у вказаній папці.

1.2.16. При повторному тестуванні (у разі якихось форс мажорних обставин) якщо респондент при написанні свого П.І.Б. робить автоматичну помилку, то його результати будуть збережені в іншу папку.

1.2.17. Збереження даних відбувається одночасно у текстовий документ та в програму EXCEL для систематизації статистичних даних респондентів, а також, при необхідності, для застосування методів математичної статистики.

1.2.18. В залежності від обраного блоку для проходження професійно-психологічного відбору, у папці “results”, автоматично буде створюватися файл EXCEL з назвою “results Блок 1”, “results Блок 2” тощо. Оскільки Блок 5 (як і Блок 2, і Блок 3) має підблоки, для того, щоб дані респондентів різних категорій не плутались, у файлі EXCEL одразу виділені закладки-листи з назвою відповідних підблоків.

1.2.19. У всіх файлах EXCEL у шапці представлені усі методики та шкали, що входять в окремий блок (підблок) програмного забезпечення. У

першому стовпчику будуть представлені П.І.Б. респондентів та інші їх характеристики, що були заповнені у першому вікні. Також, там буде зазначена комірка “Додаткові дані”. Вона при необхідності заповнюється особисто відповідальною особою (психологом), якщо треба позначити якусь важливу інформацію.

1.2.20. Повернемося до питання збереження інформації та заповнення комірки “Відмітка”. Так позначка “0” у комірці “Відмітка” передбачає, що результати респондента будуть збережені в нову строку в програмі EXCEL (це необхідно, коли респондент проходить тестування вперше або, якщо він вже його проходив, але одні результати не залежать від інших, або проводяться через певний проміжок часу, у більшості, це стосується професійно-психологічного відбору, який проходить у військових частинах); “1” – передбачає, що результати будуть збережені у строку останнього опитування респондента (це може бути пов’язано з тим, що під час тестування респонденту терміново необхідно відлучитися по службовим справам, або тестування не пройдено до кінця у визначений час – це аргументується необхідністю завершення дослідження військовослужбовця; або перебої з електроенергією); “2” – передбачає, що результати, які збережені у текстовому файлі не будуть переноситись у загальну таблицю (за службовою необхідністю).

1.2.21. **УВАГА!** У більшості випадків при проходженні тестування кандидатами, які навчаються за програмою підготовки офіцерів запасу, відмітка буде “0”.

1.2.22. У випадку, коли результати всіх попередніх досліджень в документі EXCEL непотрібні і треба вносити нові дані спочатку, тоді необхідно 1) існуючий файл “psy-prof_results” перемістити з папки results в іншу або видалити; 2) зробити копію файлу “reserve” в папці results; 3) перейменувати цю копію на “psy-prof_results” (як минулий файл).

1.2.23. **ВАЖЛИВО!** Для того, щоб запис зберігся у файлі EXCEL, при проходженні тестування цей файл повинен бути закритий!

1.2.24. Таким чином, розроблене програмне забезпечення PSY-prof є достатньо простим у використанні, охоплює необхідну та достатню кількість методик для проведення професійно-психологічного відбору (психологічного вивчення). Реалізація проведення опитування респондентів за допомогою цієї програми не лише спрощує і стандартизує всю процедуру, а також мінімізує ризик помилки внаслідок людського фактору на етапі обробки великих обсягів даних.

2. МЕТОДИКИ, ЩО УВІЙШЛИ В ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ PSY-prof (Блок 5)

Як було зазначено вище, програма складається з п'яти блоків, до яких входить низка психологічних методик. Але, враховуючи те, що дані Методичні рекомендації розроблені саме для використання під час проведення психологічного вивчення громадян України в ході конкурсного відбору для проходження військової підготовки за програмою підготовки офіцерів запасу (опанування ВПК та ВСК, визначених базовим (L-1A) та фаховим (L-1B) курсами тактичного рівня), то у даному розділі будуть висвітлені методики, які увійшли тільки до Блоку 5. З методиками інших блоків можна детально ознайомитися у військовій навчально-методичній публікації Методичні рекомендації “Проведення професійно-психологічного відбору із застосуванням програмного забезпечення PSY-prof” (посилання д).

2.1. Підблок 5.1. Кандидати для опанування ВПК на базовому курсі тактичного рівня L-1A.

2.1.1. Методика 5.1.1. Опитувальник “Стилі мислення” (Р. Бремсон, А. Харісон, адаптовано А. Алексєєвим)

2.1.1.1. Американські дослідники А. Харісон та Р. Бремсон виділяють п'ять стилів: синтетичний, ідеалістичний, прагматичний, аналітичний та реалістичний (шкали методики).

Опитувальник призначений для визначення пріоритетного способу мислення, а також манеру ставити запитання і приймати рішення.

Інструкція. Проранжуйте відповіді, представлені у бланку від 1 до 5, де 5 – найбільше всього до мене підходить, 1 – найменше. У кожному питанні цифри не можуть повторюватись.

Уточнення до інструкції (якщо у цьому є необхідність). Максимум корисної інформації Ви отримаєте у тому випадку, якщо будете, якомога точніше повідомляти про особливості Вашого реального мислення, а не про те, як, на вашу думку, варто було б мислити.

Кожний пункт даного опитувальника складається з твердження, за яким слідує п'ять його можливих закінчень. Ваше завдання – вказати ту ступінь, в якій кожне закінчення може стосуватися Вас. На бланку відповідей навпроти кожного закінчення проставте номери: 5, 4, 3, 2, або 1, що вказують на ту ступінь, в якій дане закінчення може стосуватися Вас: від 5 (найбільше підходить) до 1 (найменше підходить). Кожний номер (бал) повинен бути використаний лише один раз в групі з п'яти закінчень. Усього таких груп в опитувальнику 18. Навіть якщо 2 закінчення (або більше) в одній групі здаються однаково прийнятними до Вас, все ж таки спробуйте їх впорядкувати. Майте на увазі, що для кожної групи кожен бал (5, 4, 3, 2 або 1) неможна використовувати більше одного разу.

Якщо Ви впевнені, що зрозуміли наведену вище інструкцію, то продовжуйте працювати далі.

Обробка результатів. Визначити перевагу того чи іншого стилю можна за допомогою ключа. Для того, щоб отримати дані за кожним зі стилів, необхідно, користуючись ключем, підсумовувати бали з бланка відповідей. Перш ніж переходити до їх аналізу, потрібно перевірити правильність обчислень. Для цього необхідно скласти сумарні показники за всіма п'яти стилями. Число, що має дорівнювати 270. У іншому випадку, обчислення необхідно перевірити ще раз.

Ключ.

Синтетичний стиль: 1а, 2б, 3д, 4г, 5в, 6б, 7а, 8б, 9д, 10г, 11в, 12б, 13а, 14б, 15д, 16г, 17в, 18б.

Ідеалістичний стиль: 1б, 2а, 3г, 4в, 5а, 6в, 7б, 8а, 9г, 10в, 11а, 12в, 13б, 14а, 15г, 16в, 17а, 18в.

Прагматичний стиль: 1в, 2г, 3а, 4д, 5б, 6 г, 7в, 8г, 9а, 10д, 11б, 12г, 13в, 14г, 15а, 16д, 17б, 18г.

Аналітичний стиль: 1г, 2в, 3в, 4а, 5д, 6д, 7г, 8в, 9в, 10а, 11д, 12д, 13г, 14в, 15в, 16а, 17д, 18д.

Реалістичний стиль: 1д, 2д, 3б, 4б, 5г, 6а, 7д, 8д, 9б, 10б, 11г, 12а, 13д, 14д, 15б, 16б, 17г, 18а.

Інтерпретація результатів.

Пояснення результатів слід проводити на підставі порівняння показників за кожною окремою шкалою із загальною картиною переваги стилів мислення.

Від 36 або менше балів: цей стиль абсолютно чужий випробуваному, він, імовірно, не користується ним практично ніде і ніколи, навіть якщо цей стиль є кращим підходом до проблеми при наявних обставинах.

Від 42 до 37 балів: імовірно стійке ігнорування даного стилю.

Від 48 до 43 балів: для випробуваного характерно помірне нехтування цим стилем мислення, тобто, за інших рівних умов, він, за можливості, буде уникати використання даного стилю при вирішенні значущих проблем.

Від 59 до 49 балів: зона невизначеності. Даний стиль слід вилучити з розгляду.

Від 65 до 60 балів: випробуваний віддає помірну перевагу цьому стилю. Інакше кажучи, за інших рівних умов, він буде схильний використовувати цей стиль більше або частіше за інших.

Від 71 до 66 балів: випробуваний віддає більшу перевагу такому стилю мислення. Імовірно, він користується даним стилем систематично, послідовно і в більшості ситуацій. Можливо навіть, що час від часу випробуваний зловживає ним, тобто використовує тоді, коли стиль не забезпечує кращий підхід до проблеми. Найчастіше це може відбуватися в напружених ситуаціях (дефіцит часу, конфлікт тощо).

72 і більше балів: у випробуваного дуже сильна перевага цього стилю мислення. Іншими словами, він надмірно фіксований на ньому, використовує його практично у всіх ситуаціях, отже, і в таких, де цей стиль є далеко не найкращим (або навіть неприйнятним) підходом до вирішення проблеми.

Загальна характеристика стилів мислення.

Синтетичний стиль мислення (Синтезатор) полягає у тому, щоб створювати щось нове, оригінальне, комбінувати несхожі, часто протилежні ідеї, погляди, здійснювати подумки експерименти. Девіз синтезатора – “Що якщо ...”. Синтезатори прагнуть створити якомога ширшу, узагальнену концепцію, що дозволяє об'єднати різні підходи, “зняти” протиріччя, примирити протилежні позиції. Це теоретизований стиль мислення, такі люди полюбляють формулювати теорії і свої висновки будують на основі теорій, полюбляють помічати суперечності у чужих міркуваннях і звертати на це увагу оточуючих людей, полюбляють загострити протиріччя і спробувати знайти принципово нове рішення, що інтегрує протилежні погляди, вони схильні бачити світ мінливим і полюбляють зміни, часто заради самих змін.

Ідеалістичний стиль мислення (Ідеаліст) проявляється у схильності до інтуїтивних, глобальних оцінок без здійснення детального аналізу проблем. Особливість Ідеалістів – підвищений інтерес до цілей, потреб, людських цінностей, моральних проблем; вони враховують у своїх рішеннях суб'єктивні і соціальні чинники, прагнуть згладжувати протиріччя, та акцентувати подібність у різних позиціях, легко, без внутрішнього опору сприймають різноманітні ідеї та пропозиції, успішно вирішують такі проблеми, де важливими факторами є емоції, почуття, оцінки та інші суб'єктивні моменти, часом утопічно прагнучи усіх й усе примирити, об'єднати. “Куди ми йдемо і чому?” – класичне запитання Ідеалістів.

Прагматичний стиль мислення (Прагматик) спирається на безпосередній особистий досвід, на використання тих матеріалів й інформації, які легко доступні, прагнучи якомога швидше отримати конкретний результат (нехай і обмежений), практичний вигравш. Девіз прагматиків: “Щось та й спрацює”, “Годиться все, що працює”. Поведінка прагматиків може здаватися поверхневою, хаотичною, але вони дотримуються установки: події у цьому світі відбуваються неузгоджено, і все залежить від випадкових обставин, тому в непередбачуваному світі треба просто пробувати: “Сьогодні зробимо так, а там подивимося ...”. Прагматики добре відчують кон'юнктуру, попит і пропозицію, успішно визначають тактику поведінки, використовуючи на свою користь обставини, що склалися, проявляючи гнучкість й адаптивність.

Аналітичний стиль мислення (Аналітик) орієнтований на систематичний і всебічний розгляд питання або проблеми у тих аспектах, які задаються об'єктивними критеріями, схильний до логічної, методичної, ретельної (з акцентом на деталі) манери вирішення проблем. Перш ніж прийняти рішення, аналітики розробляють детальний план і намагаються зібрати якомога більше інформації, об'єктивних фактів, використовуючи і глибокі теорії. Вони сприймають світ логічним, раціональним, впорядкованим і передбачуваним, тому схильні шукати формулу, метод або систему, здатну дати рішення тієї чи іншої проблеми, що піддається раціональному обґрунтуванню.

Реалістичний стиль мислення (Реаліст) орієнтований лише на визнання фактів, і “реальним” є тільки те, що можна безпосередньо відчувати, на власні очі побачити чи почути, доторкнутися тощо. Реалістичне мислення

характеризується конкретністю й установкою на виправлення, корекцію ситуацій для досягнення певного результату. Проблема для Реалістів виникає щоразу, коли вони бачать, що щось є неправильним, і хочуть це щось виправити.

Індивідуальний стиль мислення кожної людини впливає на способи вирішення проблем, які він обирає, на способи поведінки, на особистісні особливості людини. Очевидно, що у більшості людей існують змішані варіанти стилів мислення, з переважанням у тій чи іншій мірі якогось одного. При цьому у кожної людини є один або два провідних стилі мислення. Стили мислення, по суті, відповідають за постановку мети у процесі вирішення проблеми.

Текст опитувальника.

1. Коли між людьми має місце конфлікт на ґрунті ідей, я віддаю перевагу тій стороні, яка:

- а. визначає конфлікт та намагається висловити його відкрито;
- б. краще за всіх виражає цінності та ідеали, що задіяні у конфлікті;
- в. краще за всіх виражає мої особисті погляди та досвід;
- г. підходить до ситуації логічно і послідовно;
- д. викладає аргументи лаконічно та переконливо.

2. Коли я починаю працювати над проектом у складі групи, найважливіше для мене...

- а. зрозуміти цілі і значення цього проекту;
- б. розкрити цілі і цінності учасників робочої групи;
- в. визначити, як ми збираємося розробляти даний проект;
- г. зрозуміти, яку вигоду цей проект може принести нашій групі;
- д. щоб робота над проектом була організована і зрушила з місця.

3. Узагалі кажучи, я засвоюю нові ідеї найкраще, коли можу...

- а. пов'язати їх з поточними або майбутніми завданнями, роботою;
- б. застосувати їх до конкретних ситуацій;
- в. зосередитися на них і ретельно їх проаналізувати;
- г. зрозуміти, наскільки вони подібні до звичних ідей;
- д. протиставити їх іншим ідеям.

4. Для мене схеми, таблиці у книжках звичайно...

- а. корисніші за текст, якщо вони точні;
- б. корисні, якщо вони ясно показують важливі факти;
- в. корисні, якщо вони підкріплюються та пояснюються текстом;
- г. корисні, якщо вони підіймають питання за текстом;
- д. не більш і не менш корисні, ніж інші матеріали.

5. Якщо б мені запропонували провести якесь дослідження, я, імовірно, почав би з ...

- а. спроби визначити його місце у більш широкому контексті;
- б. визначення того, чи зможу я виконати його наодинці або мені буде потрібна допомога;
- в. роздумів і припущень про можливі результати;
- г. вирішення того, чи потрібно взагалі проводити це дослідження;

- д. спроби сформулювати проблему якомога повніше і точніше.
- 6. Якщо б мені довелося збирати від членів якоїсь організації інформацію, що стосується її нагальних потреб, я вважав би за краще:
 - а. зустрітися з ними індивідуально й задати кожному свої конкретні питання;
 - б. провести загальні збори й попросити їх висловити свої думки;
 - в. опитати їх невеликими групами, ставлячи загальні питання;
 - г. зустрітися неофіційно із впливовими особами й з'ясувати їхні погляди;
 - д. попросити членів колективу надати мені (бажано в письмовому вигляді) усю наявну інформацію про справу.
- 7. Імовірно, я буду вважати щось правильним, щирим, якщо це "щось"...
 - а. вистояло проти опозиції, витримало опір протилежних підходів;
 - б. погоджується з іншими речами, яким я вірю;
 - в. було підтверджено на практиці;
 - г. піддається логічному й науковому доказу;
 - д. можна перевірити особисто доступними спостереженням фактами.
- 8. Коли я у вільний час читаю журнальну статтю, вона, швидше за все, буде...
 - а. про те, як комусь вдалося вирішити особисту або соціальну проблему;
 - б. присвячена дискусійному політичному або соціальному питанню;
 - в. історичним оглядом якоїсь події;
 - г. про цікаву, кумедну людину або подію;
 - д. повідомленням про цікавий життєвий досвід одного з популярних або відомих людей (політика, ученого, музиканта, спортсмена тощо).
- 9. Коли я читаю звіт про роботу, я звертаю найбільшу увагу на...
 - а. близькість висновків до мого особистого досвіду;
 - б. можливість виконання даних рекомендацій;
 - в. надійність й обґрунтованість результатів фактичними даними;
 - г. розуміння автором цілей і завдань роботи;
 - д. інтерпретацію даних.
- 10. Коли переді мною поставлене завдання, перше, про що я хочу довідатися – це...
 - а. який найкращий метод для вирішення даного завдання;
 - б. кому й коли потрібно, щоб це завдання було вирішене;
 - в. чому це завдання варто вирішувати;
 - г. який вплив його вирішення може мати на інші завдання, які доводиться вирішувати;
 - д. яка пряма, негайна вигода від вирішення даного завдання.
- 11. Зазвичай я дізнаюся максимум про те, як зробити щось нове, завдяки тому, що ...
 - а. усвідомлюю для себе, як це пов'язане з чимось іншим, що для мене добре знайомо;
 - б. приймаюся за справу якомога раніше;

- в. вислуховую різні точки зору з приводу того, як це зробити;
 - г. є хтось, хто показує мені, як це зробити;
 - д. ретельно аналізую, як це зробити якнайкраще.
12. Якби мені довелося зараз скласти іспит, я б волів...
- а. набір об'єктивних, проблемно-орієнтованих питань з предмету;
 - б. дискусію з тими, хто також складає іспит;
 - в. усний виклад і показ того, що я знаю;
 - г. повідомлення у вільній формі про те, як я застосував те, чому навчився;
 - д. письмовий звіт, що охоплює історію питання, теорію, метод.
13. Люди, чиї особливі якості я поважаю найбільше, це, імовірно, ...
- а. видатні філософи й учені;
 - б. письменники й учителі;
 - в. лідери ділових і політичних кіл;
 - г. економісти й інженери;
 - д. журналісти та спортсмени.
14. Узагалі кажучи, я знаходжу теорію корисною, якщо вона..
- а. видається спорідненою тим іншим теоріям та ідеям, які я вже засвоїв;
 - б. пояснює речі новим для мене способом;
 - в. здатна систематично пояснювати безліч пов'язаних ситуацій;
 - г. роз'яснює мої проблеми;
 - д. має конкретне практичне застосування.
15. Коли я читаю статтю з дискусійного питання, я віддаю перевагу тому, щоб у ній...
- а. демонструвалися переваги для мене залежно від обраної точки зору;
 - б. викладалися усі факти у ході дискусії;
 - в. логічно й послідовно викладалися спірні питання, що підіймаються;
 - г. визначалися цінності, які сповідує автор;
 - д. яскраво висвітлювалися обидві сторони спірного питання й суть конфлікту.
16. Коли я читаю книжку, що виходить за межі моєї безпосередньої діяльності, я роблю це, головним чином, унаслідок...
- а. зацікавленості в удосконалюванні своїх професійних знань;
 - б. указівки з боку шанованої людини на можливу її корисність;
 - в. бажання розширити свою ерудицію;
 - г. бажання вийти за межі власної діяльності для урізноманітнення;
 - д. прагнення довідатися більше про певний предмет.
17. Коли я вперше підходжу до будь-якої технічної проблеми, я швидше за все буду...
- а. намагатися зв'язати її з більш широкою проблемою або теорією;
 - б. шукати шляхи й способи вирішити цю проблему;
 - в. обмірковувати альтернативні способи її вирішення;
 - г. шукати способи, якими інші, можливо, уже вирішили цю проблему;
 - д. намагатися знайти найкращий варіант її вирішення.

18. Узагалі кажучи, я найбільше схильний до того, аби....

- а. знаходити існуючі методи, які працюють, і використовувати їх якнайкраще, а не винаходити щось нове;
- б. ламати голову над тим, як різні методи могли б працювати разом;
- в. відкривати нові й більш досконалі методи;
- г. знаходити способи змусити існуючі методи працювати краще й по-новому;
- д. розбиратися як і чому існуючі методи повинні працювати.

Бланк для проведення методики “Опитувальник “Стилі мислення” (Р. Бремсон, А. Харісон)” наведений у додатку 1.

2.1.2. Методика виявлення комунікативних та організаторських здібностей “КОЗ-2” (В. Синявський, Б. Федоришин)

2.1.2.1. Методика призначена для оцінки рівня розвитку комунікативних та організаторських здібностей, що проявляються у різних сферах діяльності людини, поведінки та міжособистісному спілкуванні.

2.1.2.2. Інструкція. Вам необхідно відповісти на всі запропоновані питання. Вільно висловлюйте свою думку з кожного питання. Відповіді можуть бути позитивні (Ви згодні) та негативні (Ви незгодні).

2.1.2.3. Майте на увазі, що питання мають загальний характер і не можуть містити всіх необхідних подробиць. Тому уявіть собі типові ситуації та не замислюйтеся над деталями. Не слід витрачати багато часу на обмірковування, відповідайте швидко.

2.1.2.4. При відповіді на будь-яке з цих питань звертайте увагу на його перші слова. Ваша відповідь має бути точно узгоджена з ними. Якщо Ви погоджуєтесь із запропонованим твердженням відповідайте “Так”, якщо запропоноване твердження суперечить Вашим поглядам, то “Ні”.

2.1.2.5. Текст опитувальника.

1. Чи багато у Вас друзів, з якими Ви постійно спілкуєтесь?
2. Чи часто Вам вдається схилити більшість своїх товаришів до прийняття ними Вашої думки?
3. Чи довго Вас турбує почуття образи, завдане Вам кимось із Ваших товаришів?
4. Чи завжди Вам важко орієнтуватися в критичній ситуації, що створилася?
5. Чи є у Вас прагнення до встановлення нових знайомств із різними людьми?
6. Чи подобається Вам займатися громадською роботою?

7. Чи вірно, що Вам приємніше й простіше проводити час із книгами або за будь-якими іншими заняттями, ніж з людьми?
8. Якщо виникли будь-які перешкоди в здійсненні Ваших намірів, чи легко Ви відступаєте від них?
9. Чи легко Ви встановлюєте контакти з людьми, які значно старші за віком?
10. Чи любляете Ви придумувати та організовувати зі своїми товаришами різні ігри і розваги?
11. Чи важко Ви включаєтеся в нову для Вас компанію?
12. Чи часто Ви відкладаєте на інші дні справи, які потрібно було б виконати сьогодні?
13. Чи легко Ви встановлюєте контакти з незнайомими людьми?
14. Чи прагнете Ви домагатися, щоб Ваші товариші діяли згідно з Вашою думкою?
15. Чи важко Ви освоюєтесь в новому колективі?
16. Чи правда, що у Вас не буває конфліктів з товаришами через невиконання ними своїх обов'язків, зобов'язань?
17. Чи прагнете Ви при слушній нагоді познайомитись і поговорити з новою людиною?
18. Чи часто у вирішенні важливих справ Ви приймаєте ініціативу на себе?
19. Чи дратують Вас оточуючі люди і Ви хочете побути на самоті?
20. Чи правда, що Ви зазвичай погано орієнтуєтесь в незнайомій для Вас обстановці?
21. Чи подобається Вам постійно перебувати серед людей?
22. Чи виникає у Вас роздратування, якщо Вам не вдається закінчити розпочату справу?
23. Чи вагаєтеся Ви, відчуваєте незручність або сором'язливість, якщо доводиться проявити ініціативу, щоб познайомитися з новою людиною?
24. Чи правда, що Ви втомлюєтеся від частого спілкування з друзями?
25. Чи любляете Ви брати участь у колективних іграх?
26. Чи часто Ви проявляєте ініціативу при вирішенні питань, які зачіпають інтереси Ваших товаришів?
27. Чи правда, що Ви відчуваєте себе невпевнено серед малознайомих людей?
28. Чи правда, що Ви рідко прагнете доводити свою правоту?
29. Чи гадаєте Ви, що Вам не завдає особливого клопоту внести пожвавлення в малознайому компанію?
30. Чи берете Ви участь у громадській роботі?
31. Чи прагнете Ви обмежити коло своїх знайомих невеликою кількістю людей?
32. Чи правда, що Ви не прагнете відстоювати свою думку або рішення, якщо воно не було відразу прийняте іншими?
33. Чи відчуваєте Ви себе невимушено, потрапивши в незнайому компанію?

34. Чи охоче Ви беретеся до організації різних заходів для своїх товаришів?

35. Чи правда, що Ви не відчуваєте себе достатньо впевненим і спокійним, коли доводиться говорити що-небудь великій групі людей?

36. Чи часто Ви спізнюєтеся на ділові зустрічі, побачення?

37. Чи правда, що у Вас багато друзів?

38. Чи часто Ви опиняєтеся в центрі уваги своїх знайомих?

39. Чи часто Ви бентежитесь, відчуваєте незручність при спілкуванні з незнайомими людьми?

40. Чи правда, що Ви не дуже впевнено почуваєте себе в оточенні великої групи своїх знайомих?

Обробка результатів. Підрахунок балів відбувається за допомогою ключа (таблиця 1). За кожне співпадіння нараховується 1 бал.

Таблиця 1

Ключ

Комунікативні здібності		Організаторські здібності	
Так	1, 5, 9, 13, 17, 21, 25, 29, 33, 37.	Так	2, 6, 10, 14, 18, 22, 26, 30, 34, 38.
Ні	3, 7, 11, 15, 19, 23, 27, 31, 35, 39.	Ні	4, 8, 12, 16, 20, 24, 28, 32, 36, 40.

2.1.2.6. Коефіцієнт комунікативних або організаторських здібностей (K) – це відношення кількості відповідей (x), що збігаються з ключем, до числа 20:

$$K = x/20$$

2.1.2.7. Показники, отримані за даною методикою, можуть коливатися від 0 до 1. Показники, *близькі до 1*, свідчать про високий рівень комунікативних чи організаторських здібностей, *близькі до 0* – про низький рівень. Оціночний коефіцієнт K – це первинна кількісна характеристика матеріалів дослідження.

Для якісної оцінки результатів необхідно зіставити отримані коефіцієнти зі шкальними оцінками.

Приклад. Кількість відповідей, що збіглися, виявилася рівною 19 за шкалою комунікативних здібностей і 16 – за шкалою організаторських здібностей. Користуючись формулою, вираховуємо:

$$K_{\text{ком.}} = 19/20 = 0,95$$

$$K_{\text{орг.}} = 16/20 = 0,8$$

Отримані результати порівнюємо зі шкалами оцінок комунікативних та організаторських здібностей (таблиця 2,3).

Таблиця 2

Шкала оцінок комунікативних здібностей

Коефіцієнт $K_{\text{ком}}$	0,10 – 0,45	0,46 – 0,55	0,56 – 0,65	0,66 – 0,75	0,76-1,00
Оцінка	1	2	3	4	5
Рівень	Низький	Нижче середньо	Середній	Високий	Дуже високий

Шкала оцінок організаційних здібностей

Коефіцієнт $K_{орг.}$	0,20 -0,55	0,56 – 0,65	0,66 – 0,75	0,76 -0,80	0,81-1,00
Оцінка	1	2	3	4	5
Рівень	Низький	Нижче середньо	Середній	Високий	Дуже високий

2.1.2.8. Інтерпретація. При аналізі отриманих результатів необхідно враховувати такі параметри:

а) Респонденти, які отримали *оцінку 1*, характеризуються низьким рівнем прояву комунікативних і організаторських здібностей.

б) Респондентам, що отримали *оцінку 2*, комунікативні та організаторські здібності притаманні на рівні нижче середнього. Вони не прагнуть до спілкування, почувають себе скуто у новій компанії, колективі, вважають за краще проводити час наодинці з собою, обмежують свої знайомства, відчують труднощі у встановленні контактів із людьми, виступаючи перед аудиторією, погано орієнтуються в незнайомій ситуації, не відстоюють свою думку, важко переживають образи; прояв ініціативи в громадській діяльності вкрай занижений, у багатьох справах вони вважають за краще уникати прийняття самостійних рішень.

в) Для респондентів, які отримали *оцінку 3*, характерний середній рівень прояву комунікативних та організаторських здібностей. Вони прагнуть до контактів з людьми, не обмежують коло своїх знайомств, відстоюють свою думку, планують свою роботу, проте потенціал їх здібностей не відрізняється високою стійкістю. Ця група респондентів потребує подальшої серйозної та планомірної роботи з формування й розвитку комунікативних та організаторських здібностей.

г) Респонденти, які отримали *оцінку 4*, належать до групи з високим рівнем прояву комунікативних і організаторських здібностей. Вони не розгублюються в новій обстановці, швидко знаходять друзів, постійно прагнуть розширити коло своїх знайомих, займаються громадською діяльністю, допомагають близьким, друзям, виявляють ініціативу в спілкуванні, із задоволенням беруть участь в організації громадських заходів, здатні прийняти самостійне рішення у важкій ситуації. Все це вони роблять не з примусу, а згідно з внутрішніми прагненнями.

д) Респонденти, які отримали *оцінку 5*, володіють дуже високим рівнем прояву комунікативних і організаторських здібностей. Вони відчують потребу в комунікативній і організаторській діяльності й активно прагнуть до неї. Швидко орієнтуються у важких ситуаціях, невимушено поведуть себе в новому колективі, ініціативні, воліють у важливій справі або в складній

ситуації, що створилася, приймати самостійні рішення, відстоюють свою думку та домагаються, щоб вона було прийнята товаришами, можуть внести пожвавлення в незнайому компанію, люблять організовувати всякі ігри, заходи, наполегливі в діяльності, яка їх приваблює. Вони самі шукають такі справи, які б задовольняли їх потребу в комунікації та організаторській діяльності.

Бланк для проведення методики виявлення комунікативних та організаторських здібностей “КОЗ-2 наведений у додатку 2.

2.1.3. Методика 5.1.3. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація “НПН-А”” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко)

2.1.3.1. Опитувальник призначений для поглибленого обстеження військовослужбовців на предмет виявлення нервово-психічної нестійкості (далі – НПН) і визначення її структури у вигляді акцентуації характеру.

2.1.3.2. Опитувальник має наступні шкали: достовірність, нервово-психічна нестійкість, істерія, психастенія, психопатія, параноя, шизофренія.

2.1.3.3. *Інструкція.* Вам буде запропоновано відповісти на ряд питань, що стосуються деяких особливостей Вашого самопочуття, поведінки, характеру. Будьте відверті, довго не роздумуйте над змістом питань, давайте відповідь, яка першим прийде Вам у голову. Пам'ятайте, що немає правильних або неправильних відповідей. Варіанти відповідей “так” або “ні”. Відповідати потрібно на всі питання підряд, нічого не пропускаючи.

2.1.3.4. Текст опитувальника.

1. Іноді мені в голову приходять такі нехороші думки, що краще про них нікому не розповідати.
2. Запори в мене бувають рідко.
3. Часом у мене бувають напади сміху і плачу, з якими я ніяк не можу впоратися.
4. Часом мені так і хочеться вилятися.
5. У мене часто болить голова.
6. Іноді я говорю неправду.
7. Мій настрій залежить від суспільства, в якому я перебуваю.
8. Сон у мене, зазвичай, багатий яскравими сновидіннями.
9. Люблю костюми яскраві і помітні.
10. Мій апетит залежить від настрою: то їм із задоволенням, то знехотя, через силу.
11. Часто яка-небудь нав'язлива думка не дає мені заснути.
12. Я сильно гублюся, опинившись несподівано в центрі уваги.
13. Критика в тому вигляді, в якому її здійснюють багато людей, швидше вибиває мене з колії, ніж допомагає.
14. Я часто роблю за настроєм, а не за переконанням.
15. Часто в суперечці я йду від суті питання і переходжу на особистості.
16. Я не піду на ризик, якщо є тільки мала надія на успіх.
17. Якщо зі мною чинять несправедливо, то я відчуваю, що повинен відплатити, хоча б з принципу.
18. Доля виразно несправедлива до мене.
19. Мені здається, що мене ніхто не розуміє.
20. Часом в мене вселяється злий дух.

21. Зовнішній вигляд мене дуже мало цікавить.
22. Іноді я відчуваю, що моя душа покидає тіло і літає десь у космосі.
23. Раз на тиждень або частіше я без жодної видимої причини раптово відчуваю жар у всьому тілі.
24. Буває, що я пропускаю передовиці в газетах.
25. Буває, що я серджуся.
26. Тепер мені важко сподіватися на те, що я чогось досягну в житті.
27. Буває, що я відкладаю на завтра те, що можна зробити сьогодні.
28. Я охоче беру участь у всіх зборах та інших громадських заходах.
29. Вважаю, що одягненим треба бути завжди привабливо, тому “Зустрічають по одягу”.
30. Я вважаю, що не слід виділятися серед оточуючих чому б то не було.
31. У незвичайною і привертає увагу одязі я почуваюся чудово.
32. Намагаюся жити так, щоб оточуючі могли сказати про мене: “Ось це людина”.
33. Часто мені важко втриматися від жалю до самого себе.
34. Якщо моє вдале зауваження залишилося непоміченим, я більше не повторюю його.
35. Якщо я зробив якийсь промах в суспільстві, то про це забуваю досить швидко.
36. Часом мене так і підмиває вступити з ким-небудь в суперечку.
37. Часом я так наполягаю на своєму, що оточуючі втрачають зі мною терпіння.
38. Я не можу до кінця вислухати людину, якщо він, на мою думку, говорить дурні речі.
39. Іноді мені хочеться зробити що-небудь небезпечно або приголомшуюче.
40. Якби люди не були налаштовані проти мене, я досяг би в житті набагато більшого.
41. Я вважаю, що більшість людей здатні збрехати, щоб просунутися по службі.
42. Велику частину часу (життя) я цілком задоволений життям.
43. Я вірю, що деякі люди одним дотиком можуть зцілити хворобу.
44. Я знаю людей, які намагаються привласнити мої думки.
45. Найважча боротьба для мене – боротьба із самим собою.
46. М'язові судоми і посмикування в мене бувають дуже рідко.
47. Іноді, коли я погано себе почуваю, я буваю дратівливим.
48. Я досить байдужий до того, що зі мною буде.
49. В гостях за столом я тримаюся краще, ніж удома.
50. Якщо мені не загрожує штраф і машин поблизу немає, я можу перейти вулицю там, де мені хочеться, а не там де належить.
51. Найбільше з боку оточуючих я ціню увагу до мене.
52. Я люблю одяг модну і незвичайну, яка мимоволі привертає погляди.
53. Буває, що абсолютно незнайома людина мені ментально вселяє довіру і симпатію.

54. Пригоди і ризик мене приваблюють, коли в них мені дістається перша роль.

55. Часто я схильний подумки повертатися до своїх дріб'язковим неприємностей, і мені важко викинути їх з голови.

56. Я часто відчуваю себе самотнім і нікому непотрібним.

57. Я відчуваю, що мої друзі та близькі не так сильно потребують в мені, як я в них.

58. Іноді я можу не втриматися і нагрубити, навіть якщо це зашкодить моїм інтересам.

59. Досить часто я дію під впливом хвилинного настрою.

60. Коли на мене кричать, я відповідаю тим же.

61. Часто я готовий на все, щоб перемогти в суперечці.

62. Деякі люди до того люблять командувати, що мене так і тягне робити все наперекір, навіть якщо я знаю, що вони не праві.

63. Дехто радий би мені нашкодити.

64. Я ніколи не робив у житті нічого ризикованого тільки заради гострих відчуттів.

65. Я вважаю, що релігія має таке ж право на існування, як і різні науки.

66. Нерідко я відчуваю своєрідне відчуття, ніби “Я” – це не “Я”.

67. Я вважаю, що моє сімейне життя така ж гарна, як і у більшості моїх знайомих.

68. Іноді у мене буває таке відчуття, що я просто повинен нанести ушкодження самому собі або кому-небудь іншому.

69. У дитинстві у мене була така компанія, де всі намагалися завжди і в усьому стояти один за одного.

70. У грі я волію вигравати.

71. Зараз моя вага постійна (я не повнію і не худну).

72. Мені приємно мати серед своїх знайомих значних людей, це як би надає вагу у власних очах.

73. Я завжди прагну бути серед людей, щоб “показати” себе.

74. Я люблю опікати когось, хто мені подобається.

75. Я люблю бути першим, щоб мені наслідували, за мною б слідували інші.

76. Іноді я відчуваю комок у горлі або інші незвичайні відчуття.

77. Встаючи вранці, я часто відчуваю себе втомленим і розбитим.

78. Зміни погоди впливають на мою працездатність і настрій.

79. У відносинах з людьми я часто відчуваю труднощі через почуття сором'язливості, реальних причин для якого немає.

80. Часто я не поступаюся людям не тому, що справа дійсно важливе, а просто через принципу.

81. У мене часто погане, злісний настрій.

82. Я, напевно, людина дратівлива і запальний.

83. Часто я “завожусь з півоберта”.

84. Більшість людей чесні лише тому, що бояться, що на обмані вони попадуться.

85. По-моєму, проти мене щось замишляють.
86. Я знаю, що за мною стежать.
87. У мене бувають напади поганого самопочуття, дратівливості і туги.
88. Часом я відчуваю дивні запахи.
89. Я був би досить спокійний, якби у кого-небудь з моєї сім'ї були неприємності через порушення закону.
90. Буває, що з моїм розумом діється щось недобре.
91. Коли я намагаюся щось сказати, то часто помічаю, що в мене тремтять руки.
92. Руки в мене такі ж спритні і моторні, як і колись.
93. Серед моїх знайомих є люди, які мені не подобаються.
94. Думаю, що я людина приречена.
95. Я охоче слухаю ті наставляння, які мені приємні і лестять.
96. Я люблю, коли оточуючі приділяють мені багато уваги.
97. Страшенно не люблю всякі правила і обмеження, які мене стискають.
98. Я довго не роздумую у важких ситуаціях, рішення виникає у мене відразу, ментально.
99. У компанії я відчуваю себе ніяково і через це справляю враження гірше, ніж міг би.
100. Мені буває важко заснути через занепокоєння з приводу невдачі.
101. Іноді я помічаю, що зовсім дріб'язкові думки і спогади цілком захоплюють мене.
102. Я проти того, щоб наді мною жартували.
103. Мене сильно дратують люди, які лізуть без черги, і я їм це завжди висловлюю або не пускаю.
104. Мене важко розсердити.
105. Я досить часто здійснюю вчинки (частіше ніж інші), про які потім доводиться шкодувати.
106. Я думаю, що більшість людей готові піти на нечесний вчинок заради вигоди.
107. Я знаю хто винен в більшості моїх неприємностей.
108. Я важко доступна для контакту людина.
109. Я ніколи не потребує співчуття оточуючих.
110. Мої рідні не розуміють мене і здаються мені чужими.
111. Були випадки, коли мені було важко втриматися від того, щоб не поцупити у кого небудь або де-небудь, наприклад, у магазині.
112. Буває, що я з ким-небудь трохи по пліткувати.
113. Часто я бачу сни, про які краще нікому не розповідати.
114. Бувало, що при обговоренні деяких питань я, особливо не замислюючись, погоджувався з думкою інших.
115. У школі я засвоював матеріал повільніше, ніж інші.
116. Моя зовнішність мене в загальному влаштовує.
117. Я дуже люблю читати про злочини та таємничі пригоди.
118. Мені подобається брати участь у конкурсах художньої самодіяльності.

119. Вважаю, що дуже важливо, щоб результат моєї роботи став відомий оточуючим.

120. Я вважаю, що більшість людей здатні збрехати, якщо це в їх інтересах.

121. Мені буває важко викласти свої думки словами, тому я рідко включаюся в бесіду.

122. Буває, що мене турбує почуття провини або докори сумління через якоїсь дурниці.

123. У розмові з представницями протилежної статі я часто уникаю делікатних тем, які можуть викликати збентеження.

124. Я сильно дратуюся, якщо мене кваплять або підганяють.

125. Іноді дрібниця, сказаний на мою адресу, здатний викликати у мене бурхливу реакцію.

126. Якщо я вважаю, що чиню правильно, то думка інших людей мене мало цікавить.

127. Терпіти не можу, якщо мене перебивають в той час, коли я зайнятий.

128. Я вважаю, що часто мене карали незаслужено.

129. Я легко плачу.

130. Я віддаю перевагу темним і сірим тонам.

131. Я живу своїми внутрішніми думками і мене не цікавить дійсність.

132. Я не відчуваю (не сприймайте) заперечень і критики, а завжди думаю і роблю по-своєму.

133. Я цілком упевнений у собі.

134. Раз на тиждень або частіше я буваю дуже збудженим і схвильованим.

135. Іноді я відчуваю, що хтось керує моїми думками.

136. Я щодня випиваю незвично багато води.

137. Буває, що непристойна або навіть непристойна жарт викликає у мене сміх.

138. Щасливіше всього я буваю, коли знаходжусь на самоті.

139. У компанії я не привертаю до себе уваги.

140. У компанії мій настрій куди краще, ніж удома.

141. Я здатний зробити щось видатне.

142. Мені подобається виступати перед ким-небудь.

143. Думаю, що я більш чутливий до естетичних сторін життя, ніж більшість людей.

144. Я часто відчуваю себе менш пристосованим до життя і її вимогам, ніж інші.

145. Я набагато більше зацікавлений у пошуках духовних і художніх цінностей, ніж ділових і матеріальних.

146. У більшості випадків я дотримуюся формули: “Ризик – благородна справа”.

147. Мені дуже важко, майже не можливо змовчати за образу.

148. Мені часто що-небудь так набридає, що я відчуваю себе “ситим по горло”.

149. У мене ніколи не було неприємностей через грубі порушення дисципліни, конфліктів з товаришами тощо.
150. У мене рідко дзвенить або гуде у вухах.
151. Упевнений, що за моєю спиною про мене говорять.
152. Мої ідеї і думки виглядають, як випереджають час.
153. Мене дратує, коли мене відволікають від важливої роботи, наприклад, просять поради.
154. Мені здається, що мене ніхто не розуміє.
155. Хтось намагається впливати на мої думки.
156. Я любив казки Андерсена.
157. Навіть серед людей я, зазвичай, відчуваю себе самотнім.
158. Мене легко привести в замішання.
159. Я легко втрачаю терпіння з людьми.
160. Мені часто хочеться померти.
161. Я б погодився виступити в ролі конференсьє на концерті у якої-небудь знаменитості.
162. Мене завжди дратують люди, які прагнуть бути першими в компанії.
163. У мене псується настрій, я відчуваю себе погано, якщо оточуючі не проявляють до мене належної уваги.
164. Мені подобається цитувати незвичайні або шокуючі вислови мудреців або великих людей.
165. Іноді я не наважуюся здійснити свої власні ідеї через страх, що вони можуть виявитися нереальними.
166. Я сильно ніяковію, якщо говорять про мій характер.
167. Мене бентежать непристойні анекдоти й історії.
168. Я не вважаю за потрібне приховувати своє презирство чи негативну думку про когось або про щось.
169. Мені часто кажуть, що я запальний.
170. Я не дуже лажу з людьми.
171. У сучасному житті занадто багато дратівливих перешкод, обмежень.
172. У моєму житті був один чи кілька випадків, коли я відчував, що хтось за допомогою гіпнозу змушує мене робити ті чи інші вчинки.
173. У мене ніколи не було зіткнень з законом.
174. Я вважаю, що пророцтва й осяяння мають великий сенс.
175. Я б вважав за краще більшу частину часу сидіти, нічого не робити, мріяти (“філософствувати”).
176. Часом я шкодую, що живу на цьому світі.
177. Бувало, що я кидав розпочату справу, тому що боявся, що не впораюся з ним.
178. Майже щодня трапляється що-небудь, що лякає мене.
179. До питань релігії я ставлюся байдуже, вони мене не займають.
180. Напади поганого настрою бувають у мене рідко.
181. Я заслуговую суворого покарання за свої вчинки.
182. Мої переконання і погляди непохитні.

183. Дуже рідко критика і заперечення на мою адресу бувають справедливими.
184. У компаніях я завжди являюсь центром уваги.
185. Я належу до таких людей, які вміють захоплюватися і схилитися перед будь-ким або чим-небудь.
186. Думаю, що класичні музичні твори, живопис чинять на мене більше враження, ніж на інших.
187. У мене нерідко буває стан, коли я ось-ось можу заплакати.
188. Йдучи з дому, я часто турбуюся про те, чи закриті двері, вимкнений газ тощо.
189. Мене ніколи не турбує небезпека заразитися якою-небудь хворобою через дверні ручки.
190. Досить часто я відчуваю, що в мене все “кипить” всередині.
191. Люди мене вважають спокійною і врівноваженою людиною.
192. Іноді я відчуваю таку лють, що хочеться зламати двері або розбити вікно.
193. Мені здається, що я все відчуваю більш гостро, ніж інші.
194. Людина, яка залишає без нагляду цінне майно, винна, приблизно, так само, як і той, хто це майно краде.
195. Думаю, що кожен може збрехати, щоб уникнути неприємностей.
196. Я досить спокійно переношу вид тварин, що страждають.
197. У мене бувають дуже незвичайні і своєрідні внутрішні переживання.
198. Все на землі підпорядковується якійсь владній “магічній” силі.
199. У мене бували періоди, коли через хвилювання я втрачав сон.
200. Я людина нервова і легко збудлива.
201. Мені здається, що нюх у мене такий же як у інших (не гірше).
202. Все у мене виходить погано, не так як треба.
203. Я майже завжди відчуваю сухість у роті.
204. Велику частину часу я відчуваю себе втомленим.
205. У компанії я люблю розповідати різні історії з тим, щоб заволодіти загальною увагою.
206. Мені подобається заводити знайомства з впливовими і авторитетними людьми.
207. Для мене властива деяка примхливість.
208. Я ніяковію вступити в суперечку навіть з добре відомого мені питання.
209. Я надмірно чутливий і легко ранимий.
210. Мені, безумовно, не вистачає впевненості в собі.
211. Я готовий відмовитися від своїх намірів, якщо оточуючі вважають, що я не правий або цього робити не варто.
212. Я віддаю перевагу діяти імпульсивно, під впливом моменту, навіть якщо це призводить до труднощів.
213. Зазвичай, я спокійно переношу самовдоволених людей, навіть якщо вони багато вихваляються.
214. Я завжди в змозі гостро контролювати прояв своїх почуттів.

215. Я вразливий більшості людей.
216. Більшість людей в глибині душі не люблять обтяжувати себе заради того, щоб допомогти іншим.
217. Моя мати та батько часто змушували мене коритися навіть тоді, коли я вважав це нерозумним.
218. Мені в голову приходять часто дивні і незвичайні думки.
219. Часто якісь дрібниці дозволяють мені прийти до приголомшливих висновків.
220. Мені подобається шукати незвичайні або парадоксальні прийоми вирішення різних завдань і запитань.
221. Іноді я відчуваю, що близький до нервового зриву.
222. Мене дуже дратує, що я забуваю, куди кладу речі.
223. Я дуже уважно ставлюся до того як я одягаюся.
224. Пригодницькі розповіді мені подобаються більше, ніж розповіді про кохання.
225. Мені дуже важко пристосуватися до нових умов життя, роботи. Перехід до будь-яких умов життя, роботи, навчання здається нестерпно важким.
226. Мені здається, що по відношенню до мене особливо часто чинять несправедливо.
227. Мені подобається, коли всі визнають мене главою або призвідником (людина, яка займається організацією чого-небудь).
228. Я намагаюся уникати незвичайних висловлювань і вчинків, які бентежать оточуючих.
229. Мені приносить велике задоволення робити ризиковані вчинки заради забави.
230. Я цілком можу обійти закон, якщо по суті не порушую його.
231. Я часто пропускаю можливість через свою внутрішню нерішучість.
232. Мені важко підтримувати розмову з людьми, з якими я тільки що познайомився.
233. Мені часто доводиться приховувати свою сором'язливість ціною великих зусиль.
234. Приймаючи рішення, я більше керуюся серцем, ніж розумом.
235. Рідко, що можна здійснити поступовими, помірними методами, частіше необхідно застосувати силу.
236. Я висловлюю свої думки так, як вони приходять мені в голову, а не намагаюся їх спочатку краще сформулювати.
237. Безумовно, на мою долю випало більше турбот і занепокоєння, ніж належить.
238. Іноді мій слух настільки загострюється, що це навіть мені заважає.
239. У мене відсутні вороги, які по-справжньому хотіли б заподіяти мені якусь зло.
240. Мене не хвилює, якщо оточуючі вважають мої вчинки незвичайними.
241. Я не можу зрозуміти людей, які плачуть в кіно.

242. Вважаю, що я відрізняюся від більшості людей своєю незвичайною поведінкою.

243. Я часто відчуваю себе несправедливо скривдженим.

244. Моя думка часто не збігається з думкою оточуючих.

245. Я часто відчуваю почуття втоми від життя і мені не хочеться жити.

246. На мене звертають увагу частіше, ніж на інших.

247. У мене бувають головні болі і запаморочення через переживання.

248. Часто у мене бувають періоди, коли мені нікого не хочеться бачити.

Нікого!

249. Мені важко прокинутися в призначену годину.

250. Мені приємно мати серед своїх знайомих поважних людей, це піднімає мій авторитет.

251. Мені подобається їжа, приготована з екзотичних продуктів.

252. Я гостро і тривало переживаю невдачі.

253. Люди легко можуть змінити мою думку, яка перед цим здавалася мені остаточною.

254. Я можу йти попереду інших в уявних міркуваннях, але не в діях.

255. Часом я впевнений у своїй непотрібності.

256. Деякі історії (анекдоти) настільки цікаві, що мені буває не просто смішно, а настає “дикий сміх і захоплення”.

257. Вважаю, що сильній людині можна багато пробачити.

258. Я вважаю, що для цікавої і привабливої справи всякі правила і обмеження можна обійти.

259. Зазвичай, мене насторожують люди, які ведуть себе дещо привітніше, ніж я очікував.

260. Про мене кажуть вульгарні і образливі речі.

261. Коли я перебуваю в приміщенні, я відчуваю себе якось тривожно і неспокійно.

262. Я людина особлива і незрозуміла для інших (не такий як усі).

263. Часом мені дуже хотілося покинути дім.

264. Життя для мене, майже завжди, пов'язане з напругою.

265. Якщо в моїх невдачах хтось винен, я не залишу його безкарним.

266. У дитинстві я був примхливим і дратівливим.

267. Мені відомі випадки, коли мої родичі лікувалися у невропатолога або психіатра.

268. Іноді я приймаю валеріану, еленіум, кодеїн або інші заспокійливі засоби.

269. Чи є у Вас судимі родичі?

270. Чи мали Ви приводи в міліцію?

271. Залишалися Ви в школі на другий рік?

272. У мене є такі якості, за якими я виразно перевершую інших людей.

273. Я серйозно цікавлюся гімнастикою йогів.

274. Я схильний приймати все занадто близько до серця.

275. Я занадто недовірливий, без кінця тривожуся і турбуюся про все.

276. Якщо у мене взяли в борг, я соромлюся про це нагадати.

2.1.3.5. *Обробка результатів.* Обробку результатів проводять за сімома ключами за відповідними шкалами: достовірність, нервово-психічна стійкість, істерія, психастенія, психопатія, параноя, шизофренія. На кожне питання тесту обстежуваний може відповідати “Так” або “Ні”. Тому при обробці результатів враховується кількість відповідей, що співпали з ключем. Кожний збіг з ключем оцінюється в 1 “сирий” бал (таблиця 4).

2.1.3.6. Шкала достовірності оцінює ступінь об’єктивності відповідей. У випадку, якщо загальна кількість “сирих” балів *дорівнює або перевищує 8*, то отримані дані слід вважати *недостовірними* внаслідок прагнення військовослужбовця відповідати соціально бажаному типу особистості (таблиця 5).

Таблиця 4

Ключ

Найменування шкали	Номери питань з відповіддю “Так”	Номери питань з відповіддю “Ні”
Достовірність (Д)		1, 4, 6, 24, 25, 27, 47, 49, 50, 70, 72, 93, 112, 114, 137
Нервово-психічна нестійкість (НПН)	3, 5, 23, 26, 48, 68, 89, 90, 91, 94, 111, 113, 115, 134, 135, 136, 138, 155, 157, 158, 159, 160, 177, 178, 181, 199, 200, 202, 203, 204, 221, 222, 223, 225, 226, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271	2, 28, 45, 46, 67, 69, 71, 92, 116, 133, 156, 179, 180, 182, 201, 224
Шкала істеричної акцентуації (І)	7, 8, 9, 10, 29, 31, 32, 51, 52, 53, 54, 73, 74, 75, 76, 95, 96, 97, 98, 117, 118, 119, 120, 139, 140, 141, 142, 161, 162, 163, 164, 183, 184, 185, 205, 206, 207, 227, 229, 250, 251, 272, 273	30, 139, 228
Шкала психастенічної акцентуації (Пс)	11, 12, 13, 33, 34, 55, 56, 57, 77, 78, 79, 99, 100, 101, 121, 122, 123, 143, 144, 145, 165, 166, 167, 186, 187, 188, 189, 208, 209, 210, 211, 231, 232, 233, 252, 253, 254, 255, 274, 275, 276	35, 230
Шкала психопатичної акцентуації (Пп)	14, 15, 17, 36, 37, 38, 39, 58, 59, 60, 61, 80, 81, 82, 83, 102, 103, 105, 124, 125, 126, 127, 146, 147, 148, 168, 169, 170, 171, 190, 192, 212, 234, 235, 256, 257, 258	16, 104, 149, 191, 213, 214, 236

Шкала паранояльної акцентуації (Пя)	18, 19, 20, 40, 63, 85, 86, 107, 128, 129, 151, 172, 193, 215, 237, 238	41, 42, 62, 64, 84, 106, 150, 173, 194, 195, 216, 217, 239, 259, 260, 261
Шкала шизофренічної акцентуації (Ш)	21, 22, 43, 44, 65, 66, 87, 88, 108, 109, 130, 131, 132, 152, 153, 154, 174, 175, 196, 197, 198, 218, 219, 220, 240, 241, 242, 262, 263, 264.	

Таблиця 5

Переведення у стени отриманих результатів

Найменування шкал і кількість відповідей, що співпали з ключем							Стени
Д	НПН	I	Пс	Пп	Пя	Ш	
10 >	13 >	36 >	27 >	30 >	16 >	11 >	10
9	12	33 - 35	23 - 26	27 - 29	15	10	9
8	10-11	29 - 32	19 - 22	23 - 26	14	9	8
6 - 7	8 - 9	25 - 28	16 - 18	20 - 22	13	7 - 8	7
4 - 5	7	22 - 24	12 - 15	16 - 19	12	6	6
3	5 - 6	18 - 21	9 - 11	13 - 15	11	4 - 5	5
2	3 - 4	15 - 17	5 - 8	10 - 12	10 - 9	3	4
1	2	11 - 14	2 - 4	6 - 9	8	2 - 1	3
0	1	7 - 10	1	3 - 5	7	0	2
0	0	< 6	0	2	< 6	0	1

2.1.3.7. Показники у **8, 9, 10 стенив** вважаються високими і свідчать про значну вираженість відповідних ознак.

2.1.3.8. А **4, 5, 6, 7 стенив** є середніми показниками і говорять про незначну (допустиму норму) вираженість ознак.

2.1.3.9. Показники **менше ніж 4 стени** – про практичну відсутність вказаних ознак.

2.1.3.10. Інтерпретація.

Примітка. Нижче буде наведена інтерпретація шкал лише у тому варіанті, коли вони мають свій прояв.

2.1.3.11. *Шкала нервово-психічної нестійкості.* Шкала свідчить про наявність ознак НПН. Слід звернути увагу, що подальші шкали тільки розкривають структуру НПН.

Низький рівень поведінкової регуляції, порушення міжособистісних відносин, недостатня соціальна зрілість, порушення у сфері професійної діяльності, дисциплінарних і моральних норм поведінки, відсутність адекватної самооцінки і реального сприйняття дійсності, низькі адаптаційні можливості.

2.1.3.12. *Шкала істеричної акцентуації*. Для осіб з високими показниками характерним є позерство, егоцентризм, самозакоханість, демонстративність і театральність поведінки, бажання бути у центрі уваги, прагнення показатися в очах оточуючих значною особистістю, бажання визнання і оригінальності, схильність до перебільшень. Поверхнєве відношення до поставлених завдань, недбале їх виконання. Хвороблива і неадекватна реакція на осуд суспільства, невизнання “заслуг”. Професійна діяльність і поведінка орієнтована на зовнішній ефект.

2.1.3.13. *Шкала психастенічної акцентуації*. Характерною є висока тривожність, недовірливість, нерішучість, невпевненість у собі, особливо в умовах динамічної обстановки, дефіциту часу і інформації; підвищена вразливість, відчуття неповноцінності, тривалий аналіз своїх дій, схильність до сумнівів, зниженої самооцінки і незадоволеності собою; вимогливість у виконанні формальностей, делікатність і тактовність, боязкість, знижена активність; складність при ухваленні рішень, уникнення складних завдань.

2.1.3.14. *Шкала психопатичної акцентуації*. Підвищені збудливість, агресивність, незлагідність, експлозивність, впертість і наполегливість; схильність до бурхливих реакцій протесту і прямолінійної критики; низький рівень самоконтролю, схильність до володарювання, високе відчуття суперництва, прагнення за всяку ціну відстояти, виправдати свої вчинки і переконання; непередбачуваність емоцій і вчинків.

2.1.3.15. *Шкала паранояльної акцентуації*. Схильність до утворення “видатних ідей” і “боротьбі за справедливість”; глибоке теоретизування, прямолінійність у судженнях, зарозумілість і самовпевненість; уміння захопити, організувати людей на реалізацію своїх ідей; вузькість і однобічність інтересів, недовіру і підозрілість, завзятість у відстоюванні переконань, конфліктність у разі невизнання заслуг.

2.1.3.16. *Шкала шизофренічної акцентуації*. Схильність до теоретичних побудов і несподіваних висновків, які часто не співпадають з висновками і думками оточуючих, оригінальність і споглядальність; емоційна холодність, поверхнєве співпереживання, нерозуміння товаришів, безцеремонність і жорсткість або, навпаки, підвищена вразливість і чутливість; прагнення до занурення у власний світ, відчуженість, замкнутість, безплідна мрійливість, наростаючі утруднення в спілкуванні.

ЗАСТЕРЕЖЕННЯ! *Ізольованій інтерпретації може піддаватися тільки шкала НПН, решта шкал - як єдине ціле, а не як сукупність незалежних шкал. Підйом по одній з шкал говорить про найбільшу присутність ознак цієї шкали у загальній характеристиці нервово-психічної нестійкості особистості.*

2.1.4. Методика 5.1.4. “Короткий орієнтовний тест “КОТ” (В. Бузін, Е. Вандерлик)

2.1.4.1. Тест Короткий орієнтовний тест (далі – КОТ) призначений для діагностики загального рівня інтелектуальних здібностей. Методика КОТ відноситься до категорії тестів розумових здібностей (IQ), що свідчать про загальний рівень інтелектуального розвитку індивіда. У тестах на визначення IQ індивіду надається серія завдань, підібраних таким чином, щоб була забезпечена адекватна вибірка всіх найважливіших інтелектуальних функцій для проникнення в “критичні точки інтелекту”.

2.1.4.2. **УВАГА!** Дана методика має часові обмеження – 15 хв.

2.1.4.3. *Інструкція.* На виконання тесту відводиться 15 хвилин. Дайте відповідь на стільки запитань, на скільки зможете, але не витрачайте багато часу на одне запитання. Про те, що не зрозуміло, запитуйте зразу. Під час виконання тесту відповіді на Ваші запитання даватися не будуть. Після команди “Почали!”, перегорніть сторінку і починайте працювати. Через 15 хвилин, за командою, відразу ж припиніть виконання завдань, перегорніть сторінку і відкладіть ручку.

1) Одинадцятий місяць року – це:

1 – жовтень? 2 – травень? 3 – листопад? 4 – лютий?

—

2) *Суворий* є протилежне за значенням слову:

1 – різкий? 2 – лютий? 3 — м’який? 4 – жорстокий? 5 – непіддатливий?

3) Яке з даних слів відрізняється від інших:

1 – визначений? 2 – сумнівний? 3 – впевнений? 4 – довірливий?
5 – правильний?

4) Дайте відповідь “Так” чи “Ні”. Скорочення н.е. означає *нашої ери (нової ери)*!

5) Яке зі слів відрізняється від інших:

1 – співати? 2 – дзвонити ? 3 – базікати? 4 – слухати? 5 – говорити?

6) Слово *бездоганний* протилежне за значенням слову:

1 – незаплямований? 2 – непристойний? 3 – непідкупний?
4 – невинний? 5 – класичний?

7) Які з поданих слів пов'язані зі словом *жувати* так, як слова *нюхати* та *ніс*:

1 – солодкий? 2 – язик? 3 – запах? 4 – зуби? 5 – чистий?

8) Скільки з поданих пар слів повністю ідентичні?

Sharp M.C.	Sharp M.C.
Filder E.H.	Filder E.N.
Connor M.G.	Conner M.G.
Woesner O.W.	Woerner O.W.
Soderquist P.E.	Soderquist B.E.

9) Слово *ясний* протилежне за змістом слову:

- 1 – очевидний? 2 – явний? 3 – недвозначний? 4 – виразний?
5 – тьмянний?

10) Підприємець придбав кілька уживаних автомобілів за 3500 доларів, продав їх за 5500 доларів, заробивши при цьому 50 доларів за автомобіль. Скільки автомобілів він продав?

11) Слова *стук* та *стік* мають:

- 1 – подібне значення? 2 – протилежне? 3 – ані подібне, ані протилежне значення?

12) Три лимони коштують 45 копійок. Скільки коштує їх 1,5 дюжини?

13) Скільки з цих 6 пар чисел однакові?

5296	5296
66986	69686
834426	834426
7354256	7354256
61197172	61197172
83238324	83238234

14) *Близький* є протилежним слову:

- 1 – дружній? 2 – приятельський? 3 – чужий? 4 – рідний? 5 – інший?

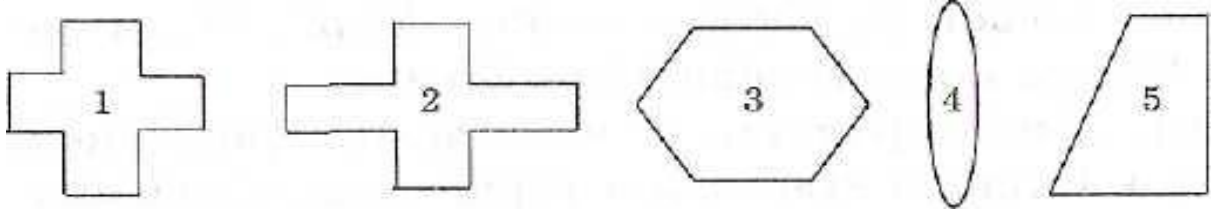
15) Яке число найменше:

- 6; 0,7; 9; 36; 0,31; 5?

16) Поставте подані слова таким чином, щоб утворилося правильне речення. Як відповідь запишіть дві останні літери останнього слова;

є сіль любов життя

17) Який з поданих п'яти малюнків найбільше відрізняється від інших?

18) Два рибалки спіймали 36 рибин. Перший рибалка спіймав у 8 разів більше, ніж другий. Скільки спіймав другий?

19) *Сходити* та *відходити* мають:

1 – подібне значення? 2 – протилежне? 3 – ані подібне, ані протилежне значення?

20) Розставте подані слова таким чином, щоб вийшло твердження. Якщо воно правильне, то відповідь буде – П, якщо ні – Н.

Мохом обертів камінь набирає порослий

21) Дві з поданих далі фраз мають однаковий зміст, відшукайте їх:

1. *Тримати ніс за вітром.*
2. *Порожній мішок не стоїть.*
3. *Троє лікарів не краще одного.*
4. *Не усе те золото, що блищить.*
5. *У семи няньок дитя без догляду.*

22) Яке число має стояти замість знаку “?”:

73 66 59 52 45 38 ?

23) Тривалість дня та ночі у вересні майже така, як:

1 – у червні? 2 – у березні? 3 – у травні? 4 – у листопаді?

24) Припустимо, що перші два твердження правильні. Тоді заключне буде: 1 – правильне? 2 – неправильне? 3 – невизначене?

Усі передові люди є членами партій. Усі передові люди посідають значні посади. Деякі члени партій посідають значні посади.

25) Поїзд проходить 75 см за $\frac{1}{4}$ с. Якщо він буде їхати з тією ж швидкістю, то яку відстань він пройде за 5 с?

26) Якщо припустити, що перші два твердження правильні, то останнє:
1 – правильне? 2 – неправильне? 3 – невизначене?

Борисові стільки ж років, скільки і Марії.

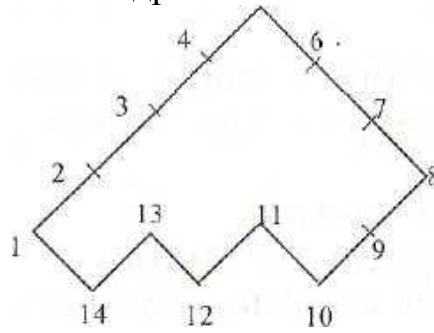
Марія молодша за Женю.

Боря молодший за Женю.

27) П'ять півкілограмових пачок м'ясного фаршу коштують 2 грн. Скільки кілограмів фаршу можна придбати за 80 коп.?

28) *Розстилати і розтягнути*. Ці слова: 1 – подібні за змістом? 2 – протилежні? 3 – ані подібні, ані протилежні?

29) Поділіть дану геометричну фігуру прямою лінією на дві частини так, щоб, коли скласти їх разом, вийшов квадрат:

30) Припустимо, що перші два твердження правильні. Тоді заключне буде:
1 – правильне? 2 – неправильне? 3 – невизначене?

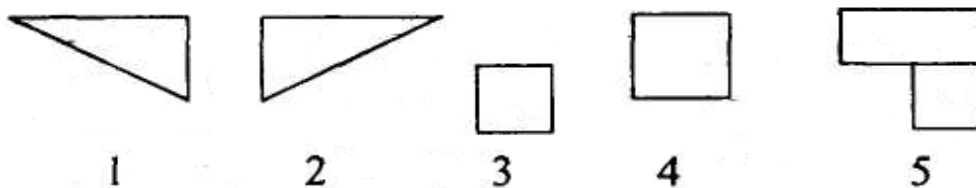
Сашко привітався з Марією.

Марія привіталася з Дашею.

Сашко не привітався з Дашею.

31) Автомобіль “Ланос” вартістю 2400 грн. було уцінене під час розпродажу на $33\frac{1}{3}\%$. Скільки коштував автомобіль під час розпродажу?

32) Три з п'яти фігур потрібно з'єднати, таким чином, щоб вийшла рівнобедрена трапеція.

33) На сукню потрібно $2\frac{1}{3}$ м. тканини. Скільки суконь можна пошити з 42 м?

34) Зміст поданих речень:

1 – подібний? 2 – протилежний? 3 – ані подібний, ані протилежний?

*Троє лікарів не краще, ніж один.
Чим більше лікарів, тим більше хвороб.*

35) *Збільшувати* і *розширювати*. Ці слова: 1 – подібні? 2 – протилежні?
3 – ані подібні, ані протилежні?

36) Значення двох англійських прислів'їв: 1 – подібні? 2 – протилежні?
3 – ані подібні, ані протилежні?

*Швартуватися краще двома якорями.
Не клади усі яйця в один кошик.*

37) Власник крамниці придбав ящик з апельсинами за 3,6 долари. У ящику їх було 12 дюжин. Власник знає, що 2 дюжини зіпсуються ще до того, як він продасть усі апельсини. За яку ціну треба продавати апельсини, щоб отримати прибуток на $\frac{1}{3}$ закупівельної ціни?

38) *Претензія* та *претензійний*. Ці слова за значенням:

1 – подібні? 2 – протилежні? 3 – ані подібні, ані протилежні?

39) Якщо півкілограма картоплі коштувало б 0,0125 гривень, то скільки кілограмів можна придбати за 50 копійок?

40) Один із членів ряду не підходить до інших. Яким числом Ви б його замінили?:

$\frac{1}{4}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{4}$; $\frac{1}{8}$; $\frac{1}{6}$.

41) *Досвідчений* і *освічений*. Ці слова є: 1 – подібні? 2 – протилежні? 3 – ані подібні, ані протилежні?

42) Скільки соток містить ділянка довжиною 70 м і шириною 20 м?

43) Наступні дві фрази за значенням: 1 – подібні? 2 – протилежні? 3 – ані подібні, ані протилежні?

Гарні речі дешеві, погані – дорогі.

Висока якість забезпечується простою, низька – складністю.

44) Солдат, стріляючи, влучив у ціль 12,5% випадків. Скільки разів солдат має вистрілити, щоб влучити у ціль 100 разів?

45) Один з членів ряду не підходить до інших. Яке число Ви б поставили на його місце?

1/4; 1/6; 1/8; 1/9; 1/12; 1/14.

46) Три партнери акціонерного товариства “Інтенсивник” вирішили поділити прибуток порівну. Т. вніс у справу 4500 грн., К. – 3500 грн., П. – 2000 грн. Якщо прибуток буде 2400 грн., то на скільки менший прибуток отримає Т. порівняно з тим, якби прибуток було розподілено пропорційно до внесків?

47) Які два прислів'я мають подібне значення?

Коваль клепле, поки тепле.

Один у полі не воїн.

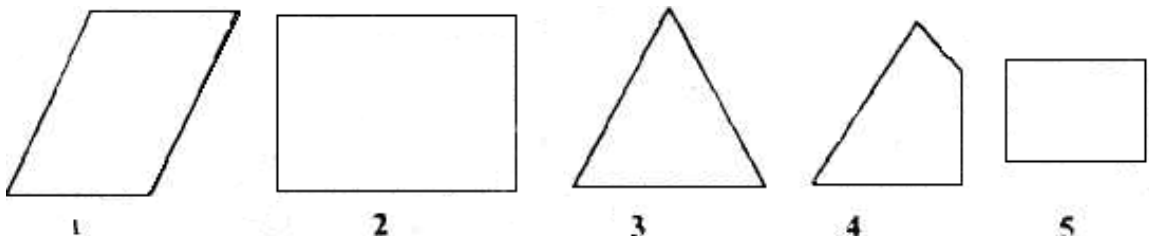
Яке зіллячко, таке й насіннячко.

Не все те золото, що блищить.

Не тим хороша, що чорноброва, а тим, що діло робить.

48) Значення фраз: 1 – подібні? 2 – протилежні? 3 – ані подібні, ані протилежні?
Ліс рубають, тріски летять. Велика справа не буває без втрат.

49) Яка з фігур найбільше відрізняється від інших?

50) У статті, яка має друкуватися в журналі, 24000 слів. Редактор вирішив використати шрифт двох розмірів. Із застосуванням шрифту більшого, розміру на сторінці вміщується 900 слів, меншого – 1200. Стаття має займати 21 повну сторінку. Скільки сторінок потрібно надрукувати меншим шрифтом?

2.1.4.4. *Обробка результатів.* Підрахунок результатів відбувається за допомогою ключа (таблиця 6).

Таблиця 6

Ключ

№ Завдання	Ключ	№ Завдання	Ключ
1	3	26	1
2	3	27	1
3	2	28	1
4	ТАК	29	2 – 13
5	4	30	3
6	2	31	1600
7	4	32	1, 2, 4
8	1	33	18
9	5	34	3
10	40	35	1
11	3	36	1
12	2,7 (270)	37	4,8
13	4	38	1
14	3	39	20
15	0,31	40	1/8
16	ТЯ	41	3
17	4	42	14
18	4	43	1
19	3	44	800
20	Н	45	1/10
21	3,5	46	280
22	31	47	4, 5
23	2	48	1
24	1	49	3
25	1500 (15)	50	17

2.1.4.5.Інтегральний показник загальних розумових здібностей (IQ) дорівнює кількості правильно розв'язаних задач (таблиця 7).

Таблиця 7

Інтерпретація результатів

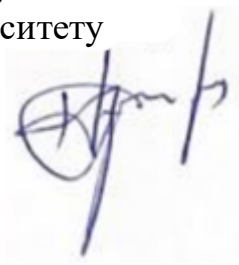
Величина показника IQ	Рівень загальних розумових здібностей
13 і менше	низький
14-18	нижче середнього
19-24	середній
25-29	вище середнього
30 і більше	високий

2.2. Підблок 5.2. Кандидати для опанування ВСК на фаховому курсі тактичного рівня L-1В

Перелік методик для даного підблоку буде визначений після проведення додаткових наукових досліджень.

ВАЖЛИВО! Бланк реєстрації кінцевих результатів кандидатів для навчання на базовому курсі тактичного рівня L-1А наведений в додатку 3.

Начальник Військового інституту
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
полковник

Олексій СІРОШТАН

БЛАНК

для проведення методики Опитувальник “Стилі мислення”

(Р. Бремсон, А. Харісон)

П.І.Б.(підрозділ) _____

Інструкція. Проранжуйте відповіді, представлені у бланку від 1 до 5, де 5 – найбільше всього до мене підходить, 1 – найменше. У кожному питанні цифри не можуть повторюватись.

		Відповідь
1	Коли між людьми має місце конфлікт на ґрунті ідей, я віддаю перевагу тій стороні, яка:	
а	Встановлює, визначає конфлікт та намагається висловити його відкрито	
б	Краще за всіх виражає цінності та ідеали, що задіяні у конфлікті	
в	Краще за всіх виражає мої особисті погляди та досвід	
г	Підходить до ситуації логічно і послідовно	
д	Викладає аргументи лаконічно і переконливо	
2	Коли я починаю працювати над проєктом у складі групи, найважливіше для мене:	
а	Зрозуміти цілі і значення цього проєкту	
б	Розкрити цілі і цінності учасників робочої групи	
в	Визначити, як ми збираємося розробляти даний проєкт	
г	Зрозуміти, яку вигоду цей проєкт може принести нашій групі	
д	Щоб робота над проєктом була організована і зрушила з місця	
3	Загалом, я засвоюю нові ідеї якнайкраще, коли можу:	
а	Пов'язати їх з поточними або майбутніми заняттями	
б	Застосувати їх до конкретних ситуацій	
в	Зосередитися на них і ретельно їх проаналізувати	
г	Зрозуміти, наскільки вони схожі зі звичними ідеями	
д	Протиставити їх іншим ідеям	
4	Для мене графіки, схеми, креслення у книгах або статтях зазвичай:	
а	Корисніші тексту, якщо вони точні	
б	Корисні, якщо вони ясно показують важливі факти	
в	Корисні, якщо вони підкріплюються і пояснюються текстом	
г	Корисні, якщо вони піднімають питання по тексту	
д	Не більш і не менш корисні, аніж інші матеріали	
5	Якби мені запропонували провести якийсь дослідження, я, ймовірно,	

	почав би з:	
а	Спроби визначити його місце у більш широкому контексті	
б	Визначення того, чи зможу я виконати його наодинці або мені потрібна допомога	
в	Роздумів і пропозицій щодо можливих результатів	
г	Рішення про те, чи слід взагалі проводити це дослідження	
д	Спроби сформулювати проблему якомога повніше і точніше	
6	Якби мені довелося збирати від членів якоїсь організації інформацію, що стосується її нагальних проблем, я вважав би за краще:	
а	Зустрітися з ними індивідуально і задати кожному свої конкретні питання	
б	Провести загальні збори і попросити їх висловити свою думку	
в	Розпитати їх невеликими групами, задаючи загальні питання	
г	Зустрітися неофіційно з впливовими особами і з'ясувати їхні погляди	
д	Попросити членів організації надати мені (бажано в письмовій формі) усю відповідну інформацію, якою вони володіють	
7	Імовірно, я буду вважати щось правильним, істинним, якщо це “щось”:	
а	Здатне вистояти проти опозиції, витримало опір протилежних підходів	
б	Узгоджується з іншими речами, яким я вірю	
в	Було підтверджене на практиці	
г	Піддається логічному і науковому доказу	
д	Можна перевірити особисто на доступних спостереженню фактах	
8	Коли я на дозвіллі читаю журнальну статтю, вона буде, швидше за все:	
а	Про те, як комусь вдалося вирішити особисту або соціальну проблему	
б	Присвячена дискусійному політичному або соціальному питанню	
в	Повідомленням про наукове або історичне дослідження	
г	Про цікаву, кумедну людину або подію	
д	Точною, без найменшої вигадки, з повідомленням про чийсь цікавий життєвий досвід	
9	Коли я читаю звіт про роботу, я звертаю найбільше уваги на:	
а	Близькість висновків щодо мого особистого досвіду	
б	Можливість виконання даних рекомендацій	
в	Надійність й обґрунтованість результатів фактичним даним	
г	Розуміння автором цілей і завдань роботи	

д	Інтерпретацію даних	
10	Коли переді мною поставлене завдання, перше, що я хочу дізнатися, це:	
а	Який найкращий спосіб для вирішення цього завдання	
б	Кому і коли потрібно, щоб це завдання було вирішене	
в	Чому це завдання необхідно вирішувати	
г	Який вплив її вирішення може мати на інші завдання, які доводиться вирішувати	
д	Яка пряма, негайна користь від вирішення даного завдання	
11	Зазвичай я дізнаюся максимум про те, як зробити щось нове, завдяки тому, що:	
а	Усвідомлюю для себе, як це пов'язано з чимось іншим, що мені добре знайоме	
б	Беруся за справу якомога раніше	
в	Вислуховую різні точки зору з приводу того, як це зробити	
г	Є хтось, хто показує мені, як це зробити	
д	Ретельно аналізую, як це зробити найкращим чином	
12	Якби мені довелося проходити випробування або здавати іспит, я вважав би за краще:	
а	Набір об'єктивних, проблемно орієнтованих питань по предмету	
б	Дискусію з тими, хто також проходить випробування	
в	Усний виклад і показ того, що я знаю	
г	Повідомлення у вільній формі про те, як я застосував те, чого навчився	
д	Письмовий звіт, що охоплює історію питання, теорію і метод.	
13	Люди, чиї особливі якості я поважаю найбільше, це, імовірно:	
а	Видатні філософи і вчені	
б	Письменники і вчителі	
в	Лідери ділових і політичних кіл	
г	Економісти та інженери	
д	Фермери та журналісти.	
14	Загалом, я знаходжу теорію корисною, якщо вона:	
а	Здається спорідненою тим іншим теоріям та ідеям, які я вже засвоїв	
б	Пояснює речі новим для мене чином	
в	Здатна систематично пояснювати безліч пов'язаних ситуацій	
г	Служить поясненням мого особистого досвіду і спостереженням	
д	Має конкретне практичне застосування	
15	Коли я читаю статтю з дискусійного питання, я вважаю за краще, щоб у ній	
а	Показувалися переваги для мене у залежності від обраної точки зору	

б	Викладалися усі факти у ході дискусії	
в	Логічно і послідовно окреслювалися спірні питання	
г	Визначалися цінності, які сповідує автор	
д	Яскраво висвітлювалися обидві сторони спірного питання й особа конфлікту	
16	Коли я читаю книжку, що виходить за межі моєї безпосередньої діяльності, я роблю це головним чином внаслідок:	
а	Зацікавленості в удосконаленні своїх професійних знань	
б	Вказівки з боку шанованої мною людини на можливу її корисність	
в	Бажання розширити свою загальну ерудицію	
г	Бажання вийти за межі власної діяльності для різноманітності	
д	Прагнення дізнатися більше про певний предмет	
17	Коли я вперше приступаю до якоїсь технічної проблеми, я швидше за все буду:	
а	Намагатися пов'язати її з більш широкою проблемою або теорією	
б	Шукати шляхи і способи вирішити цю проблему	
в	Обмірковувати альтернативні способи її вирішення	
г	Шукати способи, якими інші, можливо, вже вирішили цю проблему	
д	Намагатися знайти найкращу процедуру для її вирішення	
18	Загалом, я найбільш схильний до того, щоб:	
а	Знаходити існуючі методи, які працюють, і використовувати їх якнайкраще	
б	Ламати голову над тим, як різні методи могли б працювати разом	
в	Відкривати нові і більш досконалі методи	
г	Знаходити способи змусити існуючі методи працювати краще і по-новому	
д	Розбиратися у тому, як і чому існуючі методи повинні працювати	

БЛАНК

для проведення методики виявлення комунікативних та організаторських
здібностей “КОЗ-2”

П.І.Б., підрозділ _____

Інструкція. Вам необхідно відповісти на всі запропоновані питання. Вільно висловлюйте свою думку з кожного питання. Відповіді можуть бути позитивні (Ви згодні) та негативні (Ви незгодні). Позитивні відповіді у бланку відмічайте як “+”, а негативні як “-”.

1	2	3	4	5
6	7	8	9	10
11	12	13	14	15
16	17	18	19	20
21	22	23	24	25
26	27	28	29	30
31	32	33	34	35
36	37	38	39	40

БЛАНК
реєстрації кінцевих результатів кандидатів для навчання на базовому курсі
тактичного рівня L-1A

П.І.Б. _____

Номер навчальної групи _____

Дата проведення тестування _____

Методика	Інтерпретація	Результат за методикою
Методика 5.1.1. Опитувальник “Стилі мислення” (Р. Бремсон, А. Харісон, адаптовано А. Алексєєвим)		
Методика 5.1.2. Методика виявлення комунікативних та організаторських здібностей “КОЗ-2” (В. Синявський, Б. Федоришин)		
Методика 5.1.3. Багатофакторна методика “Нервово-психічна нестійкість – акцентуація “НПН-А”” (Р. Кеттелл, адаптація К. Поляков, А. Глушко).		
Методика 5.1.4. “Короткий орієнтовний тест “КОТ” (В. Бузін, Е. Вандерлик)		

Загальний висновок _____

Відповідальна особа за проведення психологічного вивчення кандидатів на навчання

(звання)

(підпис)

(ім'я, прізвище)

ПОСИЛАННЯ НА НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ АКТИ ТА ВІЙСЬКОВІ ПУБЛІКАЦІЇ

Позначка нормативно- правового акту та ВП	Повне найменування нормативно-правового акту та військової публікації
1	2
	а. Постанова Кабінету Міністрів України від 01.02.2012 №48 “Про затвердження Порядку проведення військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу” (зі змінами). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/48-2012-%D0%BF#Text.
	б. Постанова Кабінету Міністрів України від 15.12.1997 № 1410 (зі змінами – від 30.12.2022 № 1490) “Про трансформацію системи військової освіти”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1410-97-%D0%BF#Text
	в. Наказ Міністерства оборони України від 14.12.2015 № 719/1289 (зі змінами – від 25.10.2021 №331/1125) “Про затвердження Інструкції про організацію військової підготовки громадян України за програмою підготовки офіцерів запасу”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1678-15#Tex
	г. Наказ Міністра оборони України від 09.07.2009 № 355 “Про затвердження Інструкції з організації та проведення професійного психологічного відбору кандидатів на навчання у вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів”. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0893-09#Text
ТКП 1-0(160)03.01	д. Кравченко К.О., Мась Н.М., Наседкін Д.Б., Соколіна О.В., Скрябін О.Л. Військова публікація ТКП 1-00(160)03.01. Методичні рекомендації “З вивчення психічних станів, процесів та властивостей військовослужбовців із застосуванням програмного забезпечення PSY-D”. Затверджена ТВО начальника Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України від 16.03.2021

ВП 1-00(160).250	е. Кравченко К.О., Беспалько А.О., Лелюк М.Г., Мась Н.М., Соколіна О.В. Військова публікація ВП 1-00(160).250. Методичні рекомендації “Проведення професійно-психологічного відбору у збройні сили України за допомогою програмного забезпечення psy-prof”. Затверджена начальником Головного управління морально-психологічного забезпечення Збройних Сил України від 27.12.2022
------------------	---

Примітка. Якщо військову публікацію (нормативно-правовий акт, доктринальні документи або навчально-методичні матеріали, керівний документ і стандарт НАТО та держав-членів НАТО тощо), на яку є посилання, замінено новою або до неї внесено зміни, то треба застосовувати нову військову публікацію тощо, охоплюючи всі внесені до неї зміни.

ПЕРЕЛІК СКОРОЧЕНЬ ТА УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Скорочення та умовні позначення	Повне словосполучення та поняття, що скорочуються
1	2
ВВНЗ	Вищі військові навчальні заклади
ВНП ЗВО	Військові навчальні підрозділи закладів вищої освіти
ТЦК та СП	Територіальні центри комплектування та соціальної підтримки
ВПК	Військово-професійні компетентності
ВСК	Військово-спеціальні компетентності

ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ВИЗНАЧЕННЯ

L-1A – базовий курс тактичного рівня професійної військової освіти, під час якого здійснюється загальновійськова підготовка, що забезпечує набуття військово-професійних компетентностей, обов'язкових для всіх осіб офіцерського складу, незалежно від їх військово-облікових спеціальностей.

L-1B – фаховий курс тактичного рівня професійної військової освіти, під час якого здійснюється підготовка осіб на первинні посади офіцерського складу за відповідною військово-обліковою спеціальністю (групою військово-облікових спеціальностей), що забезпечує набуття військово-спеціальних компетентностей.

За результатом навчання на курсах професійної військової освіти базового (L-1A) та фахового (L-1B) курсів тактичного рівня у вищих військових навчальних закладах, військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти випускник здобуває тактичний рівень військової, що дає змогу в подальшому обіймати первинні посади офіцерського складу зі штатно-посадовою категорією “старший лейтенант”.

Аналітичне мислення – це здатність аналізувати складні проблеми, дійсності та ситуації, розбиратися у складних інформаційних потоках та розділяти деталі від загального. Воно передбачає систематичне та логічне мислення, здатність виділяти ключові факти та зв'язки, робити висновки та вирішувати завдання. Особистості з розвинутим аналітичним мисленням здатні працювати з великими обсягами інформації, ділити на деталі та знаходити оптимальні шляхи до досягнення мети. Вони здатні бачити ситуацію у більш широкому контексті та знаходити кращі рішення, що допомагає їм бути більш ефективними та успішними. Аналітичне мислення має велике значення у різних сферах нашого життя: 1) Прийняття рішень: аналітичне мислення допомагає проаналізувати всі можливі варіанти та знайти оптимальне рішення; 2) Професійний розвиток: аналітичне мислення дозволяє пристосовуватися до нових викликів та бути ефективним в різних сферах діяльності; 3) Розв'язання проблем: вміння аналізувати ситуацію та виділяти ключові фактори допомагає вирішувати проблеми та знаходити шляхи до їх вирішення; 4) Креативність: розвинуте аналітичне мислення може сприяти розвитку креативності, здатність знаходити нестандартні шляхи до вирішення завдань та знаходити нові рішення дозволяє бути більш ефективним у своїх професійній діяльності.

Комунікативні здібності – це комплексне багаторівневе особистісне утворення, сукупність комунікативних характеристик особистості, а також її соціально-перцептивні та операційно-технічні знання та вміння, що забезпечують регуляцію і протікання діяльності спілкування.

Організаторські здібності – це здібності організовувати свою власну діяльність і діяльність підлеглих, створювати колектив як інструмент вирішення виробничих завдань та розвитку особистості.

Професійно-психологічний відбір у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту – комплекс заходів, спрямованих на забезпечення відбору кандидатів.

Основними завданнями професійно-психологічного відбору є:

оцінка психологічної придатності кандидатів до видів діяльності, до виконання яких вони призначаються, прогноз успішності їх подальшої професійної діяльності під час проходження військової служби та виконання завдань за призначенням;

надання рекомендацій для раціонального розподілу військовослужбовців відповідно до рівня розвитку їх професійно важливих індивідуально-психологічних якостей за спорідненими військовими посадами (спеціальностями).

Відповідно до основних завдань професійно-психологічного відбору у Збройних Силах України та Державній спеціальній службі транспорту здійснюються такі заходи:

визначення та вивчення індивідуально-психологічних і професійно важливих якостей кандидатів для прийняття (призову) на строкову військову службу, військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, військову службу за контрактом, службу у військовому резерві осіб рядового складу, сержантського і старшинського, офіцерського складу, військову службу за призовом осіб офіцерського складу, військову службу за призовом осіб із числа резервістів в особливий період;

визначення професійно-психологічної придатності кандидатів до призначення за основною або спорідненою спеціальністю;

вивчення індивідуально-психологічних якостей кандидатів для навчання у закладах фахової передвищої військової освіти, вищих військових навчальних закладах та військових навчальних підрозділах закладів вищої освіти (далі – ЗФПВО, ВВНЗ та ВВП ЗВО);

вивчення індивідуально-психологічних і професійно важливих якостей кандидатів для участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного контингенту або національного персоналу, що не входить до складу національного контингенту;

надання, за результатами відбору, висновків і рекомендацій командирам (начальникам) щодо доцільності призову (прийняття) визначених осіб на військову службу до Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, порядку організації індивідуальної роботи з ними, комплектування екіпажів, розрахунків, команд, підрозділів військовослужбовцями з урахуванням їх психологічної сумісності, індивідуально-психологічних і професійних якостей.

Психологічне вивчення – це одна зі складових професійно-психологічного відбору, яка передбачає вивчення тільки психологічних характеристик респондентів.

Психодіагностичні методики – це специфічні психологічні засоби, призначені для виміру й оцінки індивідуально-психологічних особливостей та інших психологічних характеристик людей.

Респондент (від лат. *respondere* – відповідати, реагувати) – учасник інтерв'ю, соціологічного опитування, або психологічних тестів.

ДЛЯ ЗАМІТОК

[illegible]

